

RAPORT CERCETARE

Analiza de nevoi privind necesitatea înființării de întreprinderi sociale în mediul urban în ITI Delta Dunării

S

Raport realizat in vederea fundamentarii unei cereri de finantare in cadrul programului PEO

Prioritate: 4. Antreprenoriat și economie socială

Obiectiv specific: ESO4.1. Îmbunătățirea accesului la piața muncii și măsuri de activare pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, îndeosebi prin implementarea Garanței pentru tineret, pentru șomerii de lungă durată și grupurile defavorizate de pe piața muncii și pentru persoanele inactive, precum și prin promovarea desfășurării de activități independente și a economiei sociale (FSE+)

Acțiunea 4.a.2 Sprijin pentru dezvoltarea antreprenoriatului în rândul persoanelor aparținând grupului țintă

Apel: PEO/660/PEO_P4/OP4/ESO4.1/PEO_A52 - Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale în mediul urban - ITI Delta Dunării

Echipa responsabila de realizarea studiului: Dr. Soc. Daniel Radulescu (coordonator), Drd. Nicoleta Filip (operator culegere date), Radu Anuti (operator culegere date), Geanina Radulescu (analist date).

Sastipen – Centrul Romilor pentru Politici de Sanatate

Iulie 2025

CAPITOLUL 1 - INTRODUCERE

Într-un context european marcat de accentuarea inegalităților sociale, îmbătrânirea populației, transformări accelerate ale pieței muncii și provocări legate de coeziunea socială, economia socială se conturează ca un model alternativ și complementar de dezvoltare, capabil să răspundă nevoilor comunităților și persoanelor vulnerabile. În mod specific, întreprinderile sociale sunt recunoscute la nivelul Uniunii Europene ca entități inovatoare, cu dublu impact – economic și social – care contribuie la incluziunea profesională, combaterea sărăciei și reducerea decalajelor teritoriale.

România a început, relativ recent, să își alinieze politicile publice și instrumentele de intervenție la viziunea europeană asupra economiei sociale. Adoptarea Legii nr. 219/2015 privind economia socială a reprezentat un pas important în instituționalizarea acestui sector, iar Strategia națională pentru promovarea economiei sociale 2022–2027 propune direcții concrete de acțiune pentru dezvoltarea ecosistemului antreprenorial social, în paralel cu întărirea rolului instituțiilor și actorilor locali în sprijinirea acestor forme de economie solidară. La aceste instrumente se adaugă și reglementările actualizate prin OUG nr. 99/2023, precum și măsurile incluse în Strategia Națională de Incluziune Socială și în Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), care prefigurează sprijin extins pentru dezvoltarea de întreprinderi sociale și de inserție.

România a făcut progrese importante în recunoașterea și sprijinirea economiei sociale, atât prin legislație, cât și prin instrumente de programare și politici publice.

Cadrul legislativ național:

- Legea nr. 219/2015 privind economia socială stabilește cadrul general de organizare și funcționare pentru entitățile economiei sociale (întreprinderi sociale, întreprinderi sociale de inserție, cooperative, asociații, fundații etc.).
- Normele metodologice de aplicare (HG nr. 585/2016) definesc criteriile de atestare, indicatorii de impact social și condițiile de monitorizare.
- Ordonanța de urgență nr. 99/2023 privind promovarea economiei sociale consolidează mecanismele de sprijin și aduce actualizări privind accesul la finanțare, înființarea de întreprinderi sociale și rolul autorităților publice.

Strategii naționale relevante:

- **Strategia Națională privind promovarea economiei sociale (2022–2027)** propune măsuri pentru dezvoltarea unui ecosistem funcțional, stimularea antreprenoriatului social, crearea de locuri de muncă și sprijinirea inserției profesionale a persoanelor vulnerabile;
- **Strategia Națională pentru Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei (2022–2027)** include economia socială ca instrument de intervenție prioritar pentru zonele defavorizate și comunitățile marginalizate;
- **Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR)** menționează dezvoltarea economiei sociale în Componenta 13 – Reforme sociale și sprijin pentru tranziția verde și digitală incluzivă.

Strategii regionale și județene:

- **Strategia de Dezvoltare a Regiunii Sud-Est 2021–2027** recunoaște economia socială ca motor de dezvoltare locală durabilă, în special în teritorii cu risc de excluziune;
- **Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (SIDD DD)** prevede expres necesitatea de a stimula forme alternative de ocupare în mediul urban, inclusiv prin înființarea de întreprinderi sociale în domenii cu valoare comunitară;
- La nivel județean, **Planurile de acțiune pentru incluziune socială** (Tulcea, Constanța) susțin integrarea măsurilor de sprijin pentru antreprenoriatul social, în special în comunități cu populație romă și șomaj ridicat.

Deși cadrul legislativ și strategic este unul favorabil, în practică, România se confruntă în continuare cu un grad redus de dezvoltare a economiei sociale. În special în regiunile mai puțin dezvoltate, nivelul de informare cu privire la întreprinderile sociale este scăzut, iar sprijinul efectiv acordat acestora este fragmentar și adesea birocratic. Potrivit datelor oficiale, ponderea economiei sociale în PIB-ul național este sub 1%, iar numărul de întreprinderi sociale de inserție active este extrem de limitat.

Regiunea ITI Delta Dunării, care cuprinde județul Tulcea și o parte din județul Constanța, este caracterizată de declin demografic, migrație accelerată, sărăcie cronică, șomaj structural și o slabă diversificare a economiei locale. Orașele mici precum Babadag, Isaccea, Măcin sau Sulina se confruntă cu o lipsă de oportunități economice și cu o retragere aproape completă a actorilor privați din domenii vitale pentru comunitate – cum sunt serviciile sociale, îngrijirea la domiciliu, reciclarea, alimentația sănătoasă sau turismul local cu componentă identitară și ecologică.

În paralel, aceste localități urbane găzduiesc un număr semnificativ de persoane aparținând grupurilor vulnerabile – șomeri, persoane inactive, romi, tineri peste 30 de ani, persoane cu nivel scăzut de educație – care, în lipsa unor intervenții adaptate, rămân în afara oricărei forme de integrare socio-profesională. Pentru aceste persoane, economia socială nu reprezintă doar o alternativă, ci adesea singura cale reală de acces la un loc de muncă, la un venit stabil și la o minimă formă de recunoaștere și participare în viața comunității.

Raportul de față sintetizează rezultatele acestei analize și oferă o imagine clară asupra contextului local, argumentând de ce intervenția propusă – înființarea a 10 întreprinderi sociale în 5 orașe din județul Tulcea – este oportună, necesară și perfect aliniată cu direcțiile strategice naționale și europene în domeniul economiei sociale. Această necesitate este cu atât mai clară în localitățile vizate – Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina și municipiul Tulcea – care se regăsesc integral în teritoriul ITI Delta Dunării. Aceste orașe se confruntă cu o serie de probleme structurale și istorice care le diferențiază de alte zone ale țării și impun o abordare integrată și direcționată:

În primul rând, orașele din ITI DD sunt caracterizate de **declin economic prelungit și dezindustrializare**, generate de închiderea unor unități productive și retragerea capitalului privat. În lipsa unor alternative de angajare sustenabilă, populația activă a migrat masiv, în special în rândul tinerilor, ceea ce a condus la depopulare, îmbătrânire demografică și pierderea forței de muncă calificate. De exemplu, în Isaccea și Babadag, populația a scăzut cu peste 20% în ultimele două decenii, iar rata de ocupare a scăzut sub 50%, conform datelor INS.

În al doilea rând, în aceste localități se înregistrează **o concentrare ridicată a categoriilor vulnerabile**: persoane rome, familii cu venituri reduse, șomeri de lungă durată, beneficiari de ajutor social, persoane

cu dizabilități sau cu nivel redus de educație. Accesul acestora la servicii sociale, consiliere, formare profesională și locuri de muncă adaptate este extrem de limitat, iar politicile locale de sprijin sunt adesea reactive, fragmentate și subdimensionate.

Totodată, **economia locală are un grad redus de diversificare**, fiind dominată de comerț informal, servicii sezoniere în turism și o agricultură cu valoare adăugată scăzută. În lipsa unor actori economici stabili și a unor investiții productive, orașele din ITI DD nu reușesc să rețină populația tânără și nu oferă alternative viabile de integrare profesională pentru persoanele din medii dezavantajate.

Un alt element distinctiv este **lipsa serviciilor cu caracter social sau comunitar**. În multe cartiere din Babadag sau Măcin nu există centre de zi, servicii de îngrijire la domiciliu, spații de socializare pentru vârstnici sau inițiative educaționale complementare. Acest vid de servicii nu este doar un efect al sărăciei, ci și un factor de accentuare a excluziunii, iar întreprinderile sociale pot juca un rol vital în umplerea acestor goluri funcționale.

În fine, accesul la finanțare, consiliere și suport pentru inițiative economice este redus, iar nivelul de alfabetizare economică și antreprenorială este foarte scăzut. Populația din aceste orașe, deși adesea dornică să lucreze sau să inițieze activități, nu are competențele, sprijinul și resursele necesare pentru a-și transforma ideile în afaceri sustenabile.

Prin urmare, o **abordare ținută** în aceste localități este esențială pentru a sparge cercul vicios al marginalizării. Investițiile în întreprinderi sociale pot aduce nu doar locuri de muncă, ci și un model nou de economie locală, participativă, solidară și adaptată nevoilor comunității. Ele pot revitaliza cartiere abandonate, pot crea rețele locale de încredere și pot da voce celor excluși de la mecanismele clasice ale economiei de piață.

Având în vedere toate aceste elemente, Asociația Sastipen – Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate, în calitate de actor cu experiență în domeniul incluziunii și al promovării drepturilor persoanelor rome, a inițiat un proces riguros de analiză a nevoilor sociale și economice din teritoriu, cu scopul de a fundamenta o propunere de proiect care să răspundă realităților locale și să se alinieze cu obiectivele strategice asumate la nivel național și european. Cercetarea derulată a vizat identificarea problemelor reale cu care se confruntă comunitățile urbane din ITI Delta Dunării, gradul de accesibilitate la servicii, profilul grupurilor vulnerabile din punct de vedere ocupațional, precum și interesul și potențialul acestora pentru inițierea de activități economice cu impact social.

În lipsa unor astfel de date și analize, există riscul ca intervențiile din cadrul proiectelor finanțate să fie slab ancorate în realitate, să nu răspundă nevoilor locale și să nu producă efecte sustenabile. De aceea, cercetarea inițiată de Sastipen nu este doar un exercițiu statistic, ci o etapă esențială în procesul de construcție a unei propuneri de finanțare coerente, validate empiric și conectate direct la nevoile comunității. Pe termen lung, o astfel de abordare contribuie nu doar la eficiența implementării, ci și la creșterea capacității locale de a genera soluții incluzive, cu participarea activă a celor vizați de intervenție.

Economia socială în România se află într-o etapă incipientă de dezvoltare, în pofida unui cadru legal relativ stabil și a unei recunoașteri crescânde la nivel politic și instituțional. Deși au fost adoptate acte normative esențiale – precum Legea nr. 219/2015, Strategia Națională privind economia socială sau recenta OUG nr. 99/2023 –, realitatea din teren reflectă o dinamică lentă, marcată de obstacole structurale, lipsă de finanțare predictibilă și o cultură antreprenorială socială slab consolidată.

Numărul întreprinderilor sociale active este încă redus, iar cele mai multe inițiative sunt susținute prin proiecte europene cu durată limitată, fără mecanisme reale de sustenabilitate sau rețele funcționale de sprijin. De asemenea, sprijinul instituțional rămâne fragmentat, iar capacitatea autorităților locale de a integra economia socială în strategiile lor de dezvoltare este limitată de lipsa de expertiză și de viziune pe termen lung.

La aceasta se adaugă lipsa unei culturi a parteneriatului între sectorul public, cel privat și organizațiile neguvernamentale, ceea ce reduce șansele de scalare și multiplicare a bunelor practici. Din perspectiva cetățenilor, economia socială este încă insuficient cunoscută, iar potențialii beneficiari – în special persoanele vulnerabile – nu dispun de informații, competențe sau încredere pentru a se angaja în astfel de forme de antreprenoriat.

În acest context, este esențial ca investițiile publice și europene în economia socială să vizeze nu doar susținerea financiară a inițiativelor existente, ci și dezvoltarea unui ecosistem funcțional: formare specializată, mecanisme de mentorat, consiliere profesională, centre de resurse, acces real la piețe și achiziții publice sociale. De asemenea, este crucială dezvoltarea unor intervenții teritoriale integrate, în special în regiunile cele mai afectate de excluziune socială și declin economic – cum este cazul ITI Delta Dunării.

Astfel, întreprinderile sociale pot deveni nu doar furnizori de servicii și angajatori pentru persoane marginalizate, ci și actori de schimbare, contribuind la revitalizarea economică, socială și identitară a comunităților locale. Pentru ca acest potențial să devină realitate, este necesar ca politicile publice, inițiativele societății civile și instrumentele de finanțare să fie aliniate strategic și să acționeze convergent, cu accent pe rezultate pe termen lung.

Raportul de față sintetizează rezultatele acestei analize și oferă o imagine clară asupra contextului local, argumentând de ce intervenția propusă este oportună, necesară și perfect aliniată cu direcțiile strategice naționale și europene în domeniul economiei sociale.

CAPITOLUL 2 - METODOLOGIA CERCETĂRII

Analiza de nevoi privind oportunitatea înființării de întreprinderi sociale în mediul urban în teritoriul ITI Delta Dunării a fost construită pe o abordare mixtă, care îmbină metode cantitative și calitative, cu scopul de a identifica în mod argumentat, realist și contextualizat principalele provocări, resurse și oportunități din localitățile vizate. Această cercetare a fost gândită ca un instrument esențial în procesul de fundamentare a unei propuneri de finanțare coerente, conectate la realitățile din teren, în linie cu cerințele Ghidului Solicitantului și cu direcțiile strategice ale Uniunii Europene privind economia socială.

Obiectivul general al cercetării a fost acela de a explora și documenta în profunzime necesitatea și potențialul dezvoltării de întreprinderi sociale în localitățile urbane din ITI Delta Dunării, prin identificarea nevoilor sociale și economice reale, a categoriilor vulnerabile afectate de excludere și inactivitate, precum și a domeniilor în care economia socială ar putea aduce un impact semnificativ.

În sprijinul acestui obiectiv, au fost formulate o serie de obiective specifice, respectiv:

- Identificarea nevoilor sociale și economice majore din orașele Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina și municipiul Tulcea.
- Evidențierea dificultăților cu care se confruntă persoanele vulnerabile în accesarea pieței muncii.
- Evaluarea interesului potențial al populației din grupuri dezavantajate pentru antreprenoriat social.
- Corelarea nevoilor locale cu potențialele domenii de acțiune pentru întreprinderile sociale.
- Estimarea capacității mediului urban din ITI DD de a susține întreprinderi sociale durabile, în domenii de interes comunitar.

Cercetarea a fost construită în jurul mai multor ipoteze de lucru:

- **H1:** În orașele din ITI Delta Dunării există un deficit de servicii sociale, comerciale și economice esențiale, care pot fi acoperite prin întreprinderi sociale.
- **H2:** Persoanele din grupuri vulnerabile din mediul urban (șomeri, persoane inative, romi, tineri peste 30 de ani) manifestă interes și disponibilitate pentru implicarea în inițiative antreprenoriale sociale.
- **H3:** Există o lipsă de inițiativă economică și sprijin pentru antreprenoriatul social în comunitățile vizate, dar potențialul local este semnificativ dacă sunt oferite instrumente de sprijin.

Universul cercetării a fost reprezentat de teritoriul urban al județului Tulcea, inclus în zona ITI Delta Dunării – respectiv localitățile Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina și municipiul Tulcea. Aceste localități au fost selectate având în vedere gradul ridicat de marginalizare socială, prezența semnificativă a populației rome și vulnerabilitățile socio-economice documentate în planurile de dezvoltare locală.

Populația-țintă a cercetării a fost formată din persoane adulte cu vârste între 18 și 60 de ani, aflate în situații de inactivitate, șomaj, excluziune sau discriminare pe piața muncii – în special persoane de etnie romă, tineri peste 30 de ani, persoane fără calificare, persoane în căutarea unui loc de muncă sau persoane inative.

Cercetarea a fost structurată în două faze: (1) analiza datelor secundare oficiale și a documentelor strategice relevante și (2) colectarea de date primare prin metode calitative de tip exploratoriu.

Componenta de desk research a reprezentat prima etapă a procesului de cercetare și a constituit baza documentară pentru înțelegerea contextului social, economic și instituțional din teritoriul ITI Delta Dunării. Această etapă a vizat colectarea, analizarea și sintetizarea de informații secundare, disponibile în surse oficiale, publice și strategice relevante, cu scopul de a identifica problemele structurale ale regiunii, profilul grupurilor vulnerabile și potențialul local de dezvoltare a economiei sociale.

Activitatea de desk research s-a concentrat pe patru direcții principale:

1. Analiza statistică a indicatorilor socio-economici. A fost realizată o examinare a datelor publicate de Institutul Național de Statistică (INS), Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), Agenția Județeană Tulcea (AJOFM) și alte surse oficiale (ex. Eurostat), pentru a identifica: rata șomajului general și a șomajului de lungă durată; ponderea populației inactive și a tinerilor NEET (not in employment, education or training); gradul de ocupare pe sexe, vârstă și nivel de educație; distribuția populației de etnie romă și a altor grupuri vulnerabile; dinamica demografică (migrație, îmbătrânire, scădere populațională); acoperirea cu servicii sociale și economice în orașele analizate.
2. Analiza cadrului legislativ și strategic. Pentru a înțelege direcțiile asumate la nivel național și european, au fost studiate: Legea nr. 219/2015 privind economia socială și normele metodologice aferente (HG nr. 585/2016); OUG nr. 99/2023 privind promovarea economiei sociale; Strategia Națională pentru Promovarea Economiei Sociale 2022–2027; Strategia Națională de Incluziune Socială și Reducere a Sărăciei; Planul Național de Redresare și Reziliență – Componenta 13: Reforme sociale; Recomandările Comisiei Europene (ex. Planul de Acțiune pentru Economia Socială 2021–2030, Pilonul European al Drepturilor Sociale);
3. Studiul documentelor de planificare și diagnoză locală și regional. A fost analizat conținutul unor strategii și planuri cu relevanță directă pentru teritoriul vizat: Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (SIDD DD); Strategia de dezvoltare a Regiunii Sud-Est 2021–2027; Planul Județean de Incluziune Socială Tulcea; Strategiile locale de dezvoltare urbană ale orașelor Tulcea, Măcin, Isaccea, Babadag și Sulina (acolo unde acestea au fost disponibile); Documente ale GAL-urilor urbane, parteneriate ITI și proiecte relevante deja implementate în zonă.
4. Sinteza bunelor practici și a lecțiilor învățate. În completarea surselor oficiale, au fost identificate și analizate proiecte anterioare cu tematică similară (inclusiv finanțate din FSE/POCU) care au vizat: înființarea de întreprinderi sociale în comunități defavorizate; integrarea profesională a romilor; stimularea antreprenoriatului în zone urbane marginalizate.

Analiza acestor materiale a permis înțelegerea barierelor structurale și a factorilor favorizanți în implementarea de inițiative de economie socială în teritorii similare, oferind totodată un cadru comparativ pentru justificarea intervenției propuse.

Această etapă de cercetare documentară a fost esențială pentru conturarea direcțiilor strategice ale proiectului, selectarea localităților prioritare, definirea profilului grupului țintă și identificarea domeniilor-cheie în care întreprinderile sociale ar putea răspunde simultan nevoilor comunitare și oportunităților economice.

În cea de-a doua fază, pentru completarea dimensiunii cantitative, s-a realizat o cercetare calitativă exploratorie prin: interviuri și discuții semi-structurate cu reprezentanți ai AJOFM Tulcea, primării locale și ONG-uri cu activitate în domeniul incluziunii sociale; discuții informale cu angajatori locali din domenii precum turism, catering, curățenie, servicii sociale; aplicarea unui chestionar informal unui eșantion de

30 de persoane vulnerabile (în special persoane de etnie romă) din Tulcea, Babadag, Isaccea și Măcin, cu sprijinul facilitatorilor comunitari locali și cu participarea operatorilor de interviu ai Sastipen.

Datele calitative au fost interpretate tematic, fiind organizate pe cinci dimensiuni-cheie:

1. percepția asupra nevoilor comunității;
2. interesul pentru inițiative economice proprii;
3. cunoștințele despre economia socială;
4. dificultăți în accesarea pieței muncii;
5. așteptări privind sprijinul oferit prin proiecte europene.

Universul cercetării și grupul țintă vizat

Universul cercetării a fost definit prin teritoriul ITI Delta Dunării, cu focus pe cele 5 localități urbane: Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina și Tulcea. Acestea se regăsesc integral în Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării și sunt prioritare în actualul apel de finanțare.

Grupul țintă analizat a fost compus din persoane adulte aflate în căutarea unui loc de muncă, șomeri (inclusiv de lungă durată), persoane inactive, tineri peste 30 de ani, persoane de etnie romă și alte categorii vulnerabile. Accentul a fost pus pe indivizi din zone urbane marginalizate, fără experiență antreprenorială anterioară, dar cu potențial de a participa la formare și inițiativă economică socială.

Metode de colectare a informațiilor

Cercetarea a utilizat metode mixte:

- **Analiză de date secundare:** Statistici de la INS și AJOFM Tulcea privind rata șomajului, structura populației ocupate, categorii vulnerabile etc; Documente strategice: Strategia ITI DD, Planurile locale de dezvoltare, Raportul social anual al județului Tulcea, planuri de acțiune județene pentru incluziune.
- **Cercetare calitativă informală:** Consultări telefonice cu reprezentanți ai AJOFM, primării și mediului ONG; Interviuri informale cu 6 angajatori din Tulcea și Măcin (domenii: turism, servicii sociale, catering); Chestionare aplicate de facilitatori comunitari Sastipen în 3 comunități urbane (Babadag, Isaccea, Tulcea) cu un eșantion exploratoriu de 30 persoane vulnerabile.

Perioada de derulare a cercetării: 2-30 iunie 2025

Desigur, această cercetare are și o serie de limite, asumate metodologic. În primul rând, lipsa unor date dezagregate la nivel micro-teritorial (ex. pe cartiere sau zone urbane marginalizate) limitează precizia analizei statistice. În al doilea rând, dimensiunea redusă a eșantionului calitativ și lipsa unui cadru formal de sondaj în rândul populației pot afecta reprezentativitatea. Cu toate acestea, triangularea surselor și experiența directă a Asociației Sastipen în lucrul cu grupurile vulnerabile din zonă oferă cercetării o valoare analitică solidă, cu relevanță aplicată pentru obiectivele vizate prin propunerea de proiect.

Prin această metodologie integrată, analiza de nevoi oferă o imagine realistă, argumentată și orientată spre soluții, care fundamentează în mod solid decizia de a propune o intervenție strategică în sprijinul dezvoltării întreprinderilor sociale în orașele din ITI Delta Dunării.

CAPITOLUL 3 – INTERPRETAREA REZULTATELOR

3.1. Analiza profilului socio-economic al regiunii ITI Delta Dunării

Regiunea ITI Delta Dunării, ce acoperă integral județul Tulcea și parțial județul Constanța, reprezintă un teritoriu prioritar în politica de coeziune a Uniunii Europene, tocmai datorită vulnerabilităților sale demografice, economice și sociale. Deși beneficiază de un cadru natural excepțional și de un potențial semnificativ în domenii precum turismul, economia verde sau producția locală, realitățile socio-economice indică un nivel ridicat de subdezvoltare structurală, care justifică intervenții țintite, susținute și integrate.

Conform Recensământului Populației și Locuințelor din 2021, județul Tulcea avea o populație de 193.355 de locuitori, în scădere accentuată față de anii anteriori. Este singurul județ din România care a coborât sub pragul de 200.000 de locuitori, reflectând un proces de depopulare continuu, cu pierderi de aproximativ 12.000 de persoane în doar cinci ani. Densitatea populației este una dintre cele mai mici din țară, cu doar 22,8 locuitori/km², mult sub media națională. Această scădere este cauzată atât de migrația externă masivă, cât și de îmbătrânirea populației și declinul natalității, ceea ce face ca multe comunități să piardă progresiv resursa umană activă.

Populația urbană a județului este de aproximativ 89.600 persoane, reprezentând 46,35% din totalul populației. Cele cinci orașe urbane vizate în această analiză – municipiul Tulcea, Măcin, Isaccea, Babadag și Sulina – concentrează împreună în jur de 86.500 de locuitori, adică aproximativ 45% din populația urbană a județului și peste 22% din totalul populației județene. Municipiul Tulcea rămâne cel mai mare centru urban, cu o populație de 65.624 locuitori, urmat de Babadag cu 9.213 locuitori, Măcin cu 7.248, Isaccea cu 4.408 și Sulina cu o populație estimată între 3.000 și 4.000 de locuitori.

Din perspectiva compoziției etnice, populația romă reprezintă oficial 2,05% din totalul județului, adică aproximativ 3.960 de persoane. În realitate, cifrele pot fi considerabil mai mari, dat fiind gradul ridicat de subraportare voluntară din motive culturale sau administrative. În unele localități, ponderea populației rome este mult mai ridicată decât media județeană: în Babadag, de exemplu, estimările neoficiale și rapoartele anterioare indică o prezență de peste 15% din populație. Comunitățile rome sunt concentrate, de regulă, în cartiere urbane marginalizate, unde accesul la educație, locuire decentă, asistență medicală sau oportunități economice este limitat sau inexistent.

Rata șomajului, gradul de ocupare, nivelul de educație

Regiunea ITI Delta Dunării, și în particular județul Tulcea, se confruntă cu provocări economice persistente, reflectate în principal printr-o rată ridicată a șomajului, o ocupare redusă a forței de muncă și un nivel scăzut de educație în rândul populației apte de muncă. Aceste caracteristici structurale afectează direct capacitatea regiunii de a genera dezvoltare sustenabilă și justifică necesitatea unor intervenții dedicate, precum sprijinirea economiei sociale și înființarea de întreprinderi sociale cu rol de incluziune profesională.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică și AJOFM Tulcea, rata șomajului în județul Tulcea se situează de mai mulți ani peste media națională. În anul 2023, rata medie anuală a șomajului a fost de aproximativ 5,6%, în timp ce media națională a fost de circa 5,2%. Aceste cifre, însă, maschează discrepanțe semnificative între zonele urbane mari și cele mici. În orașe precum Isaccea, Măcin și Babadag, rata reală a șomajului este adesea mai mare de 7–8%, iar șomajul de lungă durată afectează

În special persoanele cu un nivel scăzut de instruire, tinerii și femeile. Un aspect îngrijorător este că aceste cifre nu reflectă dimensiunea reală a inactivității economice: un număr semnificativ de persoane apte de muncă nu sunt înregistrate nici ca angajate, nici ca șomere, ci se regăsesc într-o zonă gri – deseori dependentă de ajutoare sociale, muncă informală sau subzistență.

Gradul de ocupare în județul Tulcea este sub media națională. Potrivit datelor disponibile din cercetările INS și din surse administrative locale, doar aproximativ 55% din populația activă este angajată în mod formal. În mediul urban mic, acest procent este și mai scăzut. Activitatea economică este slab diversificată, iar numărul de angajatori privați este redus. În orașele vizate – Măcin, Isaccea, Babadag și Sulina – locurile de muncă existente sunt, în general, în sectorul public (administrație locală, educație, sănătate), comerț de proximitate, turism sezonier și câteva activități meșteșugărești sau servicii de bază. Pentru populația romă și pentru alte grupuri vulnerabile, bariera în calea angajării este agravată de lipsa calificărilor, discriminare, absența transportului public și lipsa documentelor necesare.

În ceea ce privește nivelul de educație, datele oficiale indică o structură dezechilibrată, caracterizată de o pondere ridicată a persoanelor cu nivel scăzut de instruire. Potrivit Recensământului din 2021, în județul Tulcea:

- aproximativ **27,5%** din populația adultă are **cel mult învățământ primar** (4 clase),
- **21,9%** au finalizat **doar învățământul gimnazial**,
- **24,4%** au absolvit **liceul sau învățământ profesional**,
- doar **0,3%** au **studii superioare** (universitare),
- restul (aproximativ 26%) fie nu au declarat nivelul de studii, fie au abandonat școala înainte de finalizarea ciclului obligatoriu.

Situația este semnificativ mai gravă în rândul populației rome, unde procentul celor care nu au finalizat învățământul primar depășește 40% în anumite comunități, în special în Babadag și cartierele marginale din municipiul Tulcea. Nivelul scăzut de educație este una dintre cele mai puternice bariere în calea accesului la piața muncii și a participării la programe de formare profesională sau inițiative antreprenoriale.

Această structură educațională influențează în mod direct gradul de ocupare și calitatea integrării profesionale. Persoanele cu nivel scăzut de educație tind să fie încadrate în locuri de muncă precare, sezoniere, mal plătite sau informale. În același timp, lipsa competențelor de bază – cum ar fi comunicarea scrisă, utilizarea calculatorului sau cunoștințele financiare elementare – face dificilă implicarea acestora în inițiative de economie socială, în lipsa unui program prealabil de formare și mentorat.

În concluzie, analiza combinată a datelor privind rata șomajului, gradul de ocupare și nivelul de educație în județul Tulcea și în orașele ITI Delta Dunării evidențiază o situație socio-economică fragilă, în care excluziunea, lipsa oportunităților și nivelul redus de capital uman creează un cerc vicios al sărăciei. Investițiile în economia socială, prin înființarea de întreprinderi sociale, reprezintă o oportunitate de a rupe acest cerc, prin crearea de locuri de muncă adaptate, formare profesională și generarea de servicii utile comunității.

Migrația externă este una dintre cele mai grave provocări ale regiunii. Un număr semnificativ de persoane tinere și apte de muncă au plecat în străinătate în ultimii 15 ani, iar mulți nu au revenit. Orașele

se golesc treptat, ceea ce afectează nu doar dinamica economică, ci și capacitatea administrațiilor locale de a furniza servicii și de a susține coeziunea socială. Depopularea afectează inclusiv planurile de dezvoltare locală și capacitatea comunităților de a atrage investiții sau de a susține inițiative antreprenoriale.

Pe acest fundal de criză demografică, sărăcie și inactivitate economică, dezvoltarea de întreprinderi sociale apare nu doar ca o oportunitate, ci ca o necesitate. Acestea pot deveni instrumente cheie de intervenție, capabile să adreseze simultan problema ocupării, lipsa serviciilor și fragmentarea comunitară. Înființarea de întreprinderi sociale în localitățile vizate ar putea acoperi nevoi urgente – de la îngrijirea vârstnicilor sau a persoanelor cu dizabilități, la turism local, reciclare, alimentație sănătoasă sau sprijin comunitar pentru copii și tineri.

În concluzie, analiza socio-economică detaliată a regiunii ITI Delta Dunării relevă o serie de deficite structurale profunde, care justifică în mod clar intervenții ținute, susținute prin investiții în economie socială. Orașele Tulcea, Măcin, Isaccea, Babadag și Sulina se află într-o poziție critică – cu populație în scădere, categorii vulnerabile în creștere, infrastructură deficitară și perspective economice limitate. În acest context, proiectele care vizează înființarea și consolidarea întreprinderilor sociale pot contribui esențial la refacerea echilibrului social, economic și demografic al acestor comunități.

Categorii de populație vulnerabilă

Regiunea ITI Delta Dunării, în ciuda statutului său special și a potențialului natural excepțional, se confruntă cu o realitate socială marcată de polarizare, excluziune și vulnerabilitate accentuată în rândul anumitor segmente ale populației. Categoriile vulnerabile – definite prin dificultatea de a accesa servicii, oportunități economice și de a participa în mod egal la viața comunității – sunt numeroase și vizibil concentrate în orașele mici și în cartierele periferice ale municipiului Tulcea.

O primă categorie relevantă o reprezintă **persoanele de etnie romă**. Populația de etnie romă din județul Tulcea reprezintă una dintre cele mai afectate categorii de excluziune socială, economică și simbolică din regiunea ITI Delta Dunării. Deși recensămintele oficiale indică un procent modest – 2,05% din totalul populației județului (aproximativ 3.960 de persoane) –, datele din teren, studiile realizate de organizații neguvernamentale și autorități locale indică o prezență mult mai extinsă, în special în orașe precum Babadag, Măcin, Isaccea și în anumite cartiere din municipiul Tulcea. Subraportarea etniei la recensămintele, cauzată de lipsa de încredere în instituțiile publice și de experiențele anterioare de discriminare, ascunde o realitate demografică esențială în proiectarea politicilor publice.

Comunitățile rome din aceste localități trăiesc, în cea mai mare parte, în cartiere urbane marginalizate, separate spațial, economic și simbolic de restul orașului. Multe gospodării nu au acces la utilități de bază (apă curentă, canalizare, electricitate stabilă), iar infrastructura urbană din aceste zone este deficitară sau complet inexistentă. Străzile neasfaltate, locuințele improvizate, absența transportului public și lipsa spațiilor comune de socializare contribuie la izolarea și stigmatizarea acestor comunități.

Unul dintre cele mai grave obstacole cu care se confruntă populația romă este **discriminarea sistemică**, prezentă atât la nivel instituțional, cât și la nivel social. Romii întâmpină dificultăți frecvente în accesarea serviciilor publice – educație, sănătate, ocupare – fie din cauza barierelor administrative (lipsa documentelor de identitate, a domiciliului stabil, a documentelor de proprietate), fie din cauza atitudinilor discriminatorii din partea unor funcționari, angajatori sau profesioniști din sistemul public.

De asemenea, există numeroase cazuri în care romii sunt descurajați să se înscrie în programe de formare profesională sau de calificare, pe motiv că „nu se vor ține de treabă” sau „nu sunt serioși”, prejudecăți care se perpetuează inclusiv în rândul personalului din instituții.

Pe piața muncii, romii se confruntă cu o **discriminare directă și indirectă**, manifestată prin refuzul angajatorilor de a-i încadra, chiar și atunci când aceștia dețin competențele necesare. Mulți angajatori recunosc informal că „nu angajează romi”, invocând stereotipuri legate de comportament, disciplină sau capacitatea de adaptare. Ca urmare, majoritatea adulților romi lucrează în sectorul informal – în construcții, colectare de materiale reciclabile, muncă zilieră sau activități sezoniere –, fără contracte legale, fără protecție socială, fără acces la contribuții pentru pensie sau asigurare medicală.

Din punct de vedere educațional, populația romă este afectată profund de excluziunea timpurie. Mulți copii nu frecventează grădinița sau o părăsesc înainte de finalizarea ciclului primar. În orașe precum Babadag sau Măcin, absenteismul este ridicat în rândul elevilor romi, iar abandonul școlar se produce adesea înainte de clasa a VIII-a. Această situație este cauzată nu doar de condițiile materiale precare ale familiilor, ci și de lipsa unor cadre didactice formate în lucrul cu diversitatea, de segregarea școlară (în clase „de romi”), de bullying-ul la care sunt supuși copiii romi de către colegi și uneori chiar de către profesori. Chiar și în cazurile în care romii finalizează învățământul gimnazial sau liceal, barierele de acces la facultate sau la învățământul profesional sunt majore, inclusiv din cauza lipsei sprijinului financiar, a modelelor de reușită și a discriminării în sistem.

Femeile rome sunt afectate în mod disproporționat de aceste inegalități. Ele sunt adesea nevoite să abandoneze școala din cauza sarcinilor precoce, îngrijirii copiilor sau a constrângerilor culturale și sociale. Femeile rome rareori au acces la locuri de muncă stabile și sunt cele mai expuse riscului de violență domestică, exploatare, analfabetism funcțional și izolare.

Un alt aspect relevant este lipsa încrederii în instituții și participarea redusă la viața comunității. Multe persoane de etnie romă nu se adresează autorităților în caz de nevoie, nu solicită sprijin pentru accesul la servicii sau refuză să participe la procesele consultative, ca urmare a experiențelor repetate de respingere, umilință sau ignorare. În lipsa unor mecanisme clare de reprezentare, vocile comunităților rome sunt adesea excluse din deciziile publice, iar nevoile lor reale rămân invizibile în planurile de dezvoltare urbană.

Toate aceste dimensiuni ale excluziunii – sociale, educaționale, ocupaționale și simbolice – sunt agravate de absența unor politici publice coerente și eficiente. Deși există strategii naționale pentru incluziunea romilor, implementarea acestora este fragmentată, depolitizată și lipsită de resurse consistente. Autoritățile locale, în lipsa presiunii și capacității administrative, rareori inițiază măsuri proactive pentru integrarea romilor, iar rolul organizațiilor neguvernamentale rămâne adesea izolat și subfinanțat.

În acest context, dezvoltarea de **întreprinderi sociale** în comunitățile urbane din ITI Delta Dunării, care să angajeze persoane de etnie romă, să furnizeze servicii pentru aceste comunități și să fie gestionate în mod participativ, devine nu doar o oportunitate economică, ci și o intervenție profund transformatoare. Aceste structuri pot oferi un cadru sigur, demn și accesibil pentru formare, muncă decentă și reconectare socială, contribuind astfel la reducerea decalajelor și la combaterea discriminării sistemice care afectează de decenii populația romă din această regiune.

O a doua categorie majoră o reprezintă **persoanele inactive**, adică persoane apte de muncă care nu sunt angajate, dar nici nu figurează în statisticile oficiale ale șomajului. Această inactivitate cronică este adesea legată de nivelul redus de educație, lipsa competențelor cerute pe piața muncii, sărăcia

intergenerațională, dar și de absența infrastructurii de transport și a serviciilor de consiliere profesională. În orașele mici din județul Tulcea, precum Isaccea sau Sulina, numeroși adulți trăiesc în gospodării care depind exclusiv de ajutoare sociale sau de venituri ocazionale provenite din munca informală, sezonieră sau migrație temporară.

Fenomenul de inactivitate economică este, de fapt, unul dintre cele mai grave obstacole în calea dezvoltării locale sustenabile. Persoanele inactive nu sunt doar în afara pieței muncii, ci, adesea, și în afara circuitului social și instituțional – nu participă la formare profesională, nu beneficiază de servicii de sprijin și, în multe cazuri, nu își cunosc drepturile sau nu au încredere în instituții. Această deconectare profundă față de oportunitățile sociale și economice este deosebit de periculoasă pentru coeziunea comunităților și pentru capacitatea regiunii de a genera schimbare durabilă.

A treia categorie cu relevanță strategică pentru proiect este cea a **șomerilor de lungă durată** – persoane care sunt înregistrate oficial în baza de date a AJOFM de peste 12 luni, dar care nu reușesc să se reintegreze în câmpul muncii. Această situație se întâlnește frecvent în orașe precum Măcin sau Babadag, unde lipsa oportunităților de angajare, nivelul scăzut de calificare și vârsta înaintată a unei părți semnificative a populației afectează șansele reale de reinserție profesională. Mulți dintre acești șomeri nu au mai lucrat de ani de zile, nu dețin calificări recunoscute și nu au acces la formare adaptată nevoilor locale.

În mod particular, tinerii peste 30 de ani care nu au un istoric de angajare stabil se regăsesc într-o zonă de risc social ridicat. Ei nu mai beneficiază de facilitățile pentru tinerii NEET, nu sunt ținta principală a politicilor active de ocupare, iar reintegrarea lor profesională necesită intervenții personalizate, sprijin pe termen mediu și crearea unor locuri de muncă adaptate nivelului lor de experiență și competențe.

Alte categorii de persoane vulnerabile identificate în programul de cercetare sunt:

Persoanele vârstnice singure sau cu venituri modeste: În județul Tulcea, gradul de îmbătrânire demografică este important: „indicele de îmbătrânire demografică” arată o creștere susținută a numărului persoanelor în vârstă față de cele tinere, cu aproximativ 8 010 persoane peste 65 de ani (4,76%) doar în unele localități urbane — Sulina sau Isaccea înregistrează procentaje similare. Ținând cont că 27,5 % din totalul populației Tulcea au doar studiile primare sau gimnaziale, acești vârstnici sunt afectați dual – nivel scăzut de educație și venituri mici – iar un procent estimat între 6–7 % au nevoie de îngrijire la domiciliu. Într-o regiune cu infrastructură medicală precară și servicii adresate seniorilor reduse, aceste persoane trăiesc frecvent în izolare și vulnerabilitate economică extremă.

Tinerii NEET (16–29 ani): România se află printre primele trei țări la nivel UE în privința ratei NEET. În rândul tinerilor romi, această pondere urcă dramatic spre 64 %. Astfel, în localitățile ITI DD – unde numărul tinerilor NEET este considerabil – este clar că problema nu este doar una demografică, ci și structurală: acești tineri nu urmează studii, nu lucrează și nu sunt implicați în nicio formă de formare profesională. Lipsa intervențiilor specifice îi împinge pe termen lung într-un cerc de inactivitate, exclusivitate economică și socială.

Femeile vulnerabile: Date naționale arată o diferență de peste 11 puncte procentuale între tinerii NEET de sex feminin și cei masculini. În Tulcea, mamele singure și femeile romi sunt adesea blocate între cerințele familiei și lipsa accesului la servicii de sprijin – de educație, reconversie profesională, îngrijire a copiilor. În absența unor măsuri dedicate – locuri de muncă flexibile, sos comunitar, mentorat – ele rămân cele mai expuse riscului de sărăcie extremă și excluziune socială.

Persoanele cu dizabilități: Deși nu există statistici județene precise, studiile arată că în România numeroase persoane cu dizabilități au un acces sever restricționat la piața muncii și la servicii comunitare. Faptul că infrastructura urbană din orașele ITI DD este neadaptată și discriminarea comportamentală sunt bariere principale; acestea duc la vulnerabilizare profundă și la excludere din viața socială. Integrarea lor în întreprinderi sociale protejate, cu adaptări fizice și rol activ în comunitate, constituie o soluție viabilă.

Persoanele fără locuință stabilă: Deși mai puțin vizibile, aceste persoane trăiesc frecvent în adăposturi improvizate, fără acte, fără adresă și fără acces la formale servicii sociale și medicale. Ele nu pot accesa locuri de muncă legale, fiind excluse automat. Întreprinderile sociale pot oferi locuri de muncă tranziționale combinate cu consiliere socială, un prim pas spre stabilizare și reinsertie.

Persoane eliberate din detenție: Deși reprezintă un procent mic, este o categorie extrem de vulnerabilă, stigmatizată și fără sprijin formal. Lipsa statutului, a adaptării la viața civică și a accesului la rețele sociale creează o barieră de reinsertie majoră. Integrarea treptată prin locuri de muncă protejate și programe incluzive este esențială pentru prevenirea recidivei.

Familii numeroase cu risc de sărăcie: Multe familii, în special cele cu trei sau mai mulți copii, se află în sărăcie cronică, trăind din alocații și munca ocazională. Responsabilitățile domestice și lipsa de oportunități profesionale duc la excludere multiplă. Întreprinderile sociale pot oferi servicii de tip co-working social sau part-time adaptate, care permit părinților să lucreze și să ajungă la stabilitate economică.

În concluzie, județul Tulcea și localitățile urbane din regiunea ITI Delta Dunării concentrează un număr semnificativ de persoane care se încadrează în una sau mai multe categorii de vulnerabilitate: persoane rom, șomeri de lungă durată, persoane inactive economic, tineri fără experiență profesională, femei în situații de risc. Aceștia formează un grup eterogen, dar puternic afectat de lipsa de oportunități și de excludere multidimensională. În lipsa unor măsuri adaptate, aceste persoane vor rămâne în afara circuitului economic formal și vor continua să trăiască în dependență și marginalizare.

În acest context, economia socială – și în mod particular înființarea de întreprinderi sociale – reprezintă o soluție realistă, inovatoare și sustenabilă. Aceste entități pot oferi locuri de muncă adaptate, sprijin personalizat, formare și mentorat, contribuind astfel la reintegrarea socială și economică a celor mai vulnerabili membri ai comunității.

Migrație, depopulare, lipsă oportunități de muncă

Regiunea ITI Delta Dunării, în special județul Tulcea și localitățile urbane mici din componența sa, se confruntă de mai bine de două decenii cu un proces accelerat de depopulare și migrație, fenomen care afectează profund structura economică, socială și demografică a comunităților. Această tendință a devenit una dintre cele mai stringente probleme cu impact transversal, contribuind direct la degradarea pieței muncii, la îmbătrânirea populației și la slăbirea coeziunii locale.

Potrivit datelor recensământului din 2021, județul Tulcea a înregistrat o populație totală de 193.355 locuitori, fiind singurul județ din România care a coborât sub pragul de 200.000 de persoane. Comparativ cu recensământul anterior, din 2011, pierderea populației este de aproximativ 12.000 de persoane, reprezentând o scădere de peste 6%. Acest declin demografic este cauzat în principal de două fenomene interdependente: migrația externă (și în parte internă) și sporul natural negativ.

Orașele mici din ITI Delta Dunării – precum Isaccea, Babadag, Sulina sau Măcin – sunt printre cele mai afectate de acest exod. Familii întregi au emigrat în ultimii 15–20 de ani în căutarea unor venituri decente, iar tinerii care părăsesc localitatea pentru a studia în alte județe sau în străinătate rareori se întorc. În plus, foarte puține persoane din afara județului se stabilesc în aceste orașe, ceea ce face ca balanța migratorie să fie constant negativă. Depopularea duce, astfel, la scăderea cererii locale pentru servicii, la închiderea unor unități economice și comerciale, și la o pierdere treptată a capitalului uman local.

Migrația externă are efecte directe asupra pieței muncii. În orașele vizate, numeroase gospodării funcționează pe baza „economiei remitențelor” – venituri trimise de rude din străinătate – ceea ce, paradoxal, duce la un comportament pasiv față de angajarea locală, mai ales în rândul tinerilor rămași acasă. În același timp, persoanele care ar dori să se angajeze se confruntă cu o lipsă cronică a oportunităților reale de muncă: puține locuri disponibile, lipsa angajatorilor mari, slaba diversificare a activităților economice și sezonabilitatea accentuată în turism sau agricultură.

În orașe precum Sulina sau Isaccea, piața muncii este aproape inexistentă în perioada extra-sezonieră. În lipsa unor structuri economice locale funcționale, populația este forțată fie să migreze, fie să accepte forme de muncă informală, adesea sub-remunerată sau instabilă. Această lipsă de oportunități afectează nu doar veniturile gospodăriilor, ci și coeziunea socială: tinerii se rup de comunități, se slăbesc legăturile intergeneraționale, iar capacitatea localităților de a se autosuține scade drastic.

Un alt efect semnificativ al migrației și depopulării este îmbătrânirea accelerată a populației. Persoanele apte de muncă, cu vârste între 18 și 45 de ani, sunt cele mai predispuse să plece din regiune. Cei rămași – în mare parte vârstnici, persoane vulnerabile, copii și adolescenți – nu dispun de sprijin instituțional sau comunitar adecvat. Autoritățile locale, deja subfinanțate, se confruntă cu o sarcină disproporționată în ceea ce privește serviciile sociale și nu au capacitatea de a genera schimbare economică prin investiții publice sau atragerea de investitori privați.

Această situație creează o spirală negativă, în care lipsa de locuri de muncă duce la migrație, migrația duce la depopulare, depopularea duce la scăderea cererii și a resurselor locale, iar lipsa de resurse alimentează mai departe lipsa de oportunități economice. În final, comunitățile urbane mici din regiune devin tot mai dependente de finanțări externe, de ajutoare sociale și de intervenții punctuale, fără a reuși să dezvolte un model propriu de dezvoltare locală sustenabilă.

În acest context, dezvoltarea de întreprinderi sociale poate aduce o schimbare de paradigmă. Spre deosebire de investitorii tradiționali, care caută profit rapid, întreprinderile sociale au capacitatea de a genera locuri de muncă adaptate, de a valorifica resursele locale (umane și materiale), de a crea servicii pentru categoriile rămase în comunitate și de a contribui la refacerea încrederii în coeziunea socială. Prin oferirea de oportunități reale de angajare pentru persoane din grupuri vulnerabile și prin modelul lor participativ, întreprinderile sociale pot contribui la reducerea presiunii migraționiste și la reactivarea comunităților urbane din ITI Delta Dunării.

Una dintre cele mai apăsătoare și persistente probleme cu care se confruntă orașele din regiunea ITI Delta Dunării este lipsa reală a oportunităților de muncă decente și sustenabile. Această deficiență structurală nu este doar o consecință a sărăciei sau a migrației, ci și o cauză directă a degradării socio-economice a comunităților urbane mici precum Babadag, Isaccea, Sulina și Măcin.

Regiunea este caracterizată de o piață a muncii slab dezvoltată, dezechilibrată și marcată de un grad ridicat de informalitate. În afară de municipiul Tulcea, care concentrează o parte din angajatorii

instituționali și câțiva investitori privați de dimensiuni reduse, celelalte orașe din județ au o activitate economică limitată la servicii de bază, comerț de proximitate, câteva unități publice (școli, primării, spitale mici) și activități sezoniere legate de turism sau agricultură.

În multe dintre aceste localități, nu există unități industriale, parcuri tehnologice, clustere de afaceri sau incubatoare de start-upuri care să poată genera locuri de muncă în mod constant. Investițiile private sunt rare, iar firmele care rezistă o fac, în general, cu personal redus și cu orientare către piețe externe, neavând capacitatea sau interesul de a angaja localnici din grupuri vulnerabile. În lipsa infrastructurii de sprijin pentru mediul de afaceri, dar și din cauza birocrăției, a slabei conectivități rutiere și a lipsei forței de muncă calificate, atragerea de investitori a devenit o misiune extrem de dificilă pentru administrațiile locale.

Pe fondul acestui vid economic, o mare parte a populației aptă de muncă este nevoită fie să migreze, fie să accepte forme precare de ocupare, cum ar fi munca sezonieră în agricultură, zilieratul în construcții sau activitățile informale (de exemplu, colectare de materiale reciclabile, mici servicii neoficiale în gospodării). Aceste forme de ocupare nu asigură stabilitate, nu oferă protecție socială și nu contribuie la dezvoltarea unei economii locale sustenabile. Din contră, ele accentuează vulnerabilitatea și perpetuează cercul vicios al sărăciei.

În orașe precum Babadag, Măcin sau Isaccea, chiar și persoanele care doresc să muncească și sunt disponibile să accepte salarii modeste constată că nu există suficiente locuri de muncă disponibile sau că cele existente sunt inaccesibile din diverse motive: cerințe educaționale nerealiste, lipsa transportului local, discriminare etnică, lipsa serviciilor de îngrijire a copiilor sau a vârstnicilor, contracte pe termen scurt sau salarii mult sub nivelul de trai.

Mai mult, în aceste localități nu există rețele de sprijin pentru antreprenoriat. Persoanele care ar dori să inițieze mici afaceri se confruntă cu lipsa accesului la creditare, cu birocrăție ridicată, lipsa mentoratului și a formării adaptate la realitățile comunității. Programele publice existente sunt adesea rigide, greu de accesat și nu răspund profilului real al locuitorilor – în special al celor din grupuri vulnerabile (romi, femei fără experiență profesională, persoane inactive sau cu dizabilități).

Această criză a oportunităților nu afectează doar veniturile gospodăriilor, ci generează efecte sociale profunde: crește dependența de ajutoare sociale, slăbește motivația pentru muncă, duce la abandon școlar, migrație și deteriorarea stării de sănătate mintală. În lipsa unui cadru instituțional și economic funcțional, comunitățile din aceste orașe se izolează tot mai mult, iar administrațiile locale devin tot mai lipsite de resurse și capacitate de intervenție.

În acest peisaj economic precar, întreprinderile sociale se conturează ca una dintre puținele alternative reale. Acestea pot crea locuri de muncă în domenii adaptate nevoilor locale – de la servicii de îngrijire la domiciliu, catering comunitar sau reciclare urbană, până la turism responsabil și ateliere meșteșugărești – și pot integra gradual persoane cu istoric de excluziune. Mai mult decât atât, ele pot acționa ca hub-uri comunitare, restabilind încrederea în colaborare, solidaritate și muncă utilă.

Prin urmare, lipsa oportunităților reale de muncă în orașele din ITI Delta Dunării nu este doar o vulnerabilitate economică, ci un catalizator al inegalității și al demoralizării colective. Orice intervenție sustenabilă în acest teritoriu trebuie să înceapă de la reconstruirea pieței locale a muncii, prin instrumente flexibile, sociale și adaptate – așa cum sunt întreprinderile sociale.

3.2. Analiza pieței muncii și a cererii angajatorilor locali

Analiza pieței muncii din județul Tulcea și din orașele componente ale teritoriului ITI Delta Dunării relevă o structură dezechilibrată, cu o cerere scăzută și neselectivă din partea angajatorilor, precum și o lipsă generalizată de locuri de muncă stabile și adaptate realității sociale. În același timp, există nișe economice și domenii emergente în care pot fi create locuri de muncă, în special prin modele de întreprinderi sociale, care pot răspunde simultan nevoilor comunității și excluderii profesionale a grupurilor vulnerabile.

În municipiul Tulcea, principalul angajator este în continuare sectorul public (instituții administrative, sănătate, învățământ, cultură). Sectorul privat este prezent, dar dominat de firme mici și mijlocii, fără capacitate extinsă de absorbție a forței de muncă. Activitățile economice preponderente sunt în domeniul serviciilor, comerțului, turismului sezonier și construcțiilor. În orașele mai mici – Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina – piața muncii este mult mai restrânsă și dezechilibrată: în general, câteva zeci de agenți economici activi, majoritatea înregistrând 1–5 angajați.

Din discuțiile informale purtate cu reprezentanți ai AJOFM, administrațiilor locale și cu câțiva angajatori locali, reiese clar faptul că cererea de forță de muncă este redusă ca volum, slab calificată și preponderent sezonieră. Puținele locuri disponibile sunt adesea refuzate de persoanele vulnerabile, din cauza condițiilor nefavorabile (muncă grea, deplasare, lipsa contractelor), iar angajatorii evită să angajeze persoane cu istoric de șomaj de lungă durată sau cu statut incert (fără acte, fără domiciliu stabil, fără calificare).

Cu toate acestea, din analiza contextului local și din cercetarea documentară și calitativă realizată în teren, se conturează câteva **domenii-cheie în care există potențial concret de creare de locuri de muncă, inclusiv pentru grupuri vulnerabile**. Acestea sunt:

1. Servicii sociale și de îngrijire la domiciliu

Populația vârstnică din orașele mici este în continuă creștere, iar serviciile publice de îngrijire sunt fie absente, fie subdimensionate. Nevoia de îngrijitori, asistenți comunitari, personal auxiliar pentru sprijin la domiciliu este ridicată, dar ignorată de sistemul clasic al pieței muncii. Întreprinderile sociale pot răspunde acestei nevoi, creând locuri de muncă pentru femei din medii vulnerabile, persoane cu studii medii sau persoane care au grijă neoficial de membrii familiei și pot fi profesionalizate.

2. Turism local, ecoturism și servicii conexe

Zona Tulcea–Delta Dunării are un potențial turistic recunoscut la nivel național și european, dar infrastructura și serviciile de sprijin sunt slab dezvoltate. Există cerere neacoperită pentru personal de curățenie, ghizi locali, muncitori sezonieri, meșteșugari locali, lucrători în catering și servicii de transport. În plus, se poate dezvolta turismul cultural rom, turismul culinar sau ecoturismul cu implicarea localnicilor, inclusiv prin întreprinderi sociale de tip pensiuni sociale, restaurante comunitare, centre de interpretare culturală.

3. Servicii de catering comunitar și alimentație sănătoasă

Cererea pentru mâncare gătită local, sănătoasă, livrată la domiciliu sau în centre educaționale este în creștere. În multe dintre orașele mici nu există astfel de servicii organizate, deși există infrastructură de bază și forță de muncă disponibilă (femei cu experiență în gătit, tineri care pot fi formați). Întreprinderile sociale pot organiza ateliere de gătit, livrare de alimente, prânzuri pentru vârstnici sau servicii de tip „masă caldă” pentru elevi și familii vulnerabile.

4. Colectare, reciclare și economie circulară

Multe gospodării din Tulcea și orașele mici practică informal colectarea de deșeuri reciclabile (fier, plastic, textile), dar fără sprijin legal sau integrare în economia locală. Întreprinderile sociale pot crea ateliere de reutilizare, reparații, recondiționare (mobilier, haine, biciclete), centre de colectare cu implicarea persoanelor excluse, generând locuri de muncă verzi și beneficii ecologice directe.

5. Servicii de întreținere, curățenie și spații verzi

Cererea pentru lucrători în servicii de curățenie este constantă, în special în orașe unde instituțiile publice sau micii operatori privați caută personal pentru curățenie interioară, menaj, întreținere a spațiilor exterioare. Aceste activități pot fi organizate de întreprinderi sociale care oferă formare rapidă, angajare pe termen scurt și acompaniere profesională.

6. Meșteșuguri, artizanat, croitorie și ateliere comunitare

În multe dintre orașele din ITI DD mai există tradiții meșteșugărești (împletituri, lemn, ceramică, broderie), dar fără forme moderne de comercializare sau susținere. Atelierele sociale pot valorifica aceste competențe, formând tineri sau adulți în meserii tradiționale, promovând turismul cultural sau oferind produse locale pe piețe de nișă.

În orașele din teritoriul ITI Delta Dunării – Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina și municipiul Tulcea – se manifestă un deficit semnificativ în ceea ce privește disponibilitatea și calitatea serviciilor economico-sociale. Aceste lacune reflectă atât **limitările administrațiilor publice locale în furnizarea de servicii esențiale**, cât și **absența unui sector privat activ** în domenii care implică investiții sociale, sustenabilitate și responsabilitate comunitară.

Una dintre cele mai evidente deficiențe este **lipsa serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, cu dizabilități sau aflate în risc de excludere**. În majoritatea orașelor analizate, nu există furnizori acreditați de astfel de servicii, iar acolo unde există, capacitatea este redusă și acoperirea teritorială incompletă. Mulți vârstnici trăiesc singuri, în gospodării izolate, fără acces la sprijin medical sau social minim, iar sarcinile de îngrijire revin în mod informal rudelor sau vecinilor, în lipsa unor alternative instituționale sau comunitare.

De asemenea, se constată **o lipsă aproape totală de servicii sociale pentru familii cu copii**, în special pentru cele aflate în risc de excludere (familii numeroase, monoparentale, fără venituri). Nu există servicii de tip after-school accesibile, centre de zi, servicii de consiliere parentală sau sprijin educațional complementar pentru copiii cu dificultăți. Aceste lipsuri afectează nu doar dezvoltarea copiilor, ci și șansele părinților de a accesa locuri de muncă, în lipsa unor alternative de sprijin familial.

Un alt domeniu profund deficitar este cel al **serviciilor de consiliere, formare profesională și inserție socio-profesională** pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, tinerii NEET, femeii în risc sau persoane cu dizabilități. Chiar dacă AJOFM Tulcea organizează periodic cursuri, acestea sunt de cele mai multe ori standardizate, slab adaptate specificului local și nu sunt însoțite de mentorat sau plasare efectivă în muncă. Lipsesc inițiativele locale de tip „hub pentru ocupare” sau „atelier de formare practică” care să ofere un traseu complet de la identificarea nevoii, la formare, angajare și sprijin post-angajare.

Totodată, în orașele mici precum Măcin, Sulina sau Isaccea nu există **centre comunitare multifuncționale** care să ofere o gamă integrată de servicii: sociale, educaționale, culturale și

economice. Lipsa acestor spații accentuează fragmentarea comunităților și duce la izolare, mai ales în rândul tinerilor și al persoanelor din cartiere marginalizate.

Pe componenta economică, lacunele sunt evidente în domeniul serviciilor de utilitate publică comunitară: **curățenie urbană, colectare deșeuri reciclabile, întreținere spații verzi**, dar și în servicii de interes comunitar precum catering social, transport local adaptat, meșteșuguri locale sau turism responsabil. Lipsa furnizorilor pentru aceste activități nu se datorează absenței nevoii, ci mai degrabă lipsei de capacitate antreprenorială locală, lipsei de finanțare și absenței unor structuri-suport (incubatoare, cooperative, întreprinderi sociale).

Mai mult, în comunitățile cu populație romă sau cu grad ridicat de marginalizare, **nu există intervenții constante și sustenabile de mediere socială, educațională sau sanitară**. Serviciile de tip mediator școlar, consilier vocațional, educator comunitar sau facilitator sunt inexistente sau punctuale, de cele mai multe ori finanțate exclusiv prin proiecte europene cu durată limitată.

În concluzie, **lipsa acestor servicii economico-sociale generează vulnerabilitate multiplă**: pe de o parte, persoane aflate în dificultate nu au acces la sprijin adaptat și integrat; pe de altă parte, se pierd oportunități importante de creare de locuri de muncă și de activare a capitalului social local. Aceste lacune constituie, în același timp, un argument solid și o oportunitate strategică pentru dezvoltarea de întreprinderi sociale care să furnizeze servicii relevante, să creeze locuri de muncă în comunitate și să contribuie la consolidarea unei economii incluzive și durabile în regiunea ITI Delta Dunării.

Conform cercetării calitative exploratorii realizate în cadrul studiului – prin discuții informale, interviuri și chestionare aplicate unui eșantion de 30 de persoane din orașele Babadag, Măcin, Isaccea și municipiul Tulcea – **majoritatea respondenților au declarat că sunt interesați de inițierea unei afaceri sau de implicarea într-o formă de activitate economică organizată**, în special în următoarele domenii:

- **servicii sociale** (ex. îngrijire vârstnici, ajutor comunitar, activități de sprijin pentru familii vulnerabile);
- **turism local** (ghizi, transport, cazare la nivel mic, produse tradiționale);
- **servicii de catering și alimentație sănătoasă** (în special gătit la domiciliu, preparate tradiționale);
- **colectare și reciclare** (activitate deja practică informal, dar fără cadru legal);
- **servicii de curățenie și întreținere spații**;
- **croitorie, recondiționare haine, meșteșuguri**.

Mulți dintre participanți au recunoscut că au abilități practice sau experiență informală în aceste domenii, dobândite fie în familie, fie în perioada petrecută în străinătate sau în munca informală locală. Cu toate acestea, **puțini au trecut la inițierea efectivă a unei afaceri sau la constituirea unei întreprinderi sociale**. Întrebați despre motivele pentru care nu acționează în acest sens, respondenții au identificat o serie de bariere sistemice și personale:

Bariere și motive care împiedică inițierea unei afaceri:

1. **Lipsa capitalului de start.** Majoritatea nu dispun de fonduri proprii și nu au acces la credite bancare, fie din cauza lipsei de venituri stabile, fie a lipsei garanțiilor. Teama de îndatorare și instabilitatea economică accentuează reticența în a demara o activitate economică pe cont propriu.
2. **Necunoașterea procedurilor legale și lipsa de informații accesibile.** Mulți dintre cei intervievați nu știu ce presupune înregistrarea unei afaceri, ce documente sunt necesare, cum funcționează

un SRL sau o întreprindere socială. Informațiile disponibile online sau la primării sunt greu de înțeles și, de cele mai multe ori, nu sunt adaptate nivelului lor de instruire.

3. **Frica de eșec și lipsa de încredere în sine.** Pentru persoanele care au fost excluse timp îndelungat din piața muncii sau care nu au avut modele antreprenoriale în familie sau în comunitate, ideea de a iniția o afacere este percepută ca fiind riscantă și „nu pentru ei”. Această lipsă de încredere este accentuată de lipsa rețelelor de sprijin și de discriminarea socială (în special în rândul persoanelor de etnie romă).
4. **Lipsa de spații, echipamente și infrastructură minimă.** Chiar și cei care ar avea o idee clară (de exemplu, un atelier de croitorie sau un mic restaurant de cartier) nu dispun de spațiu, utilități, echipamente de bază sau transport. Costurile de înființare și întreținere sunt percepute ca fiind prohibitive fără sprijin financiar substanțial.
5. **Birocrație și neîncredere în instituții.** Respondenții au exprimat frecvent ideea că „statul nu te ajută” sau că „dacă nu ai relații, nu reușești”. Birocrația, durata lungă a proceselor de aprobare și lipsa unui sprijin real din partea autorităților sunt descurajante.
6. **Teama de a lucra legal, din cauza necunoașterii obligațiilor fiscal.** Mulți lucrează informal și nu înțeleg obligațiile fiscale ale unei firme. Teama că „vor plăti impozite prea mari” sau că „nu vor face față la ANAF” îi determină să rămână în zona gri a economiei.

Există un interes real și validat de cercetare pentru dezvoltarea de activități economice locale – în special în domeniile relevante pentru economia socială. Totuși, pentru ca acest potențial să fie valorificat, este esențial ca intervențiile din proiect să nu se limiteze la finanțare, ci să includă:

- formare antreprenorială accesibilă și personalizată,
- mentorat de durată,
- consiliere juridico-financiară permanentă,
- sprijin logistic (spații, echipamente, promovare),
- construirea unei rețele de întreprinderi sociale solidare.

Aceste nevoi validate întăresc justificarea unei intervenții strategice de tip „incubator de întreprinderi sociale” în cadrul proiectului propus pentru ITI Delta Dunării.

Chiar dacă piața muncii din regiunea ITI Delta Dunării este marcată de stagnare și dezechilibru, **există domenii economice cu potențial concret pentru dezvoltare**, în special dacă sunt susținute prin modele de economie socială. Aceste domenii nu doar că pot genera locuri de muncă, dar pot avea impact direct în comunitate, prin furnizarea de servicii necesare, valorificarea resurselor locale și integrarea activă a persoanelor marginalizate în viața economică și socială. Întreprinderile sociale pot astfel funcționa ca **motoare de dezvoltare locală**, acoperind goluri din sistemul public și oferind modele de intervenție sustenabilă, centrate pe nevoi reale și implicarea comunității.

3.3. Interesul populației pentru antreprenoriatul social

Cercetarea calitativă realizată în cadrul acestui studiu, prin discuții de grup și interviuri semi-structurate aplicate unui eșantion de persoane din orașele Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina și municipiul Tulcea, a evidențiat un **interes semnificativ al populației din comunități vulnerabile față de antreprenoriatul social**. Deși conceptul de „întreprindere socială” este relativ puțin cunoscut în rândul respondenților, majoritatea au manifestat deschidere față de ideea de a lucra sau chiar de a coordona o activitate economică care să producă atât venituri, cât și impact social în comunitate.

Disponibilitatea de a participa la formare

Un element cheie identificat în cercetare este **disponibilitatea ridicată a respondenților de a participa la cursuri de formare profesională sau antreprenorială**, în condițiile în care acestea sunt gratuite, adaptate nivelului lor de înțelegere și însoțite de sprijin practic. Mulți participanți au menționat că nu au avut niciodată ocazia să urmeze un astfel de curs și că „nu știau că ar putea să învețe cum să facă o afacere”.

Un procent considerabil (peste 70% dintre respondenții intervievați) au declarat că ar participa la un program de formare dacă acesta s-ar desfășura în orașul lor, ar include explicații simple și ar oferi un certificat recunoscut, inclusiv o remunerație (subvenție de participare). Interesul este mai pronunțat în rândul tinerilor între 25 și 40 de ani și al femeilor aflate în căutarea unei surse stabile de venit. Peste 50% dintre respondenți și-au exprimat dorința de a învăța nu doar despre „hârtii și autorizații”, ci și despre cum să atragă clienți, cum să promoveze un produs sau cum să lucreze în echipă. În plus, au menționat că este important ca după ce termina cursul, să poată atrage resurse să își dezvolte afacerile și mai ales să primească ajutor la început pentru a dezvolta afacerea într-un mod sanatos din punct de vedere antreprenorial.

Dorința de a înființa o întreprindere socială

Chiar dacă pentru unii ideea de a deveni „proprietari de firmă” părea la început intimidantă, pe măsură ce discuțiile au avansat, s-a conturat un **interes real pentru înființarea unor activități economice de tip întreprindere socială**. În special acei respondenți care au avut experiență în muncă informală (gătit la domiciliu, îngrijire de persoane, curățenie, colectare de fier vechi) au afirmat că ar fi dispuși să formalizeze aceste activități dacă ar avea sprijin concret și dacă „ar ști că nu sunt singuri în treaba asta”.

De asemenea, mai mulți participanți au menționat că ar prefera să lucreze „într-o echipă, nu singuri”, ceea ce întărește ideea că modelul de întreprindere socială – în care accentul cade pe cooperare, echitate și impact comunitar – este mai potrivit decât cel clasic de microîntreprindere individuală. Foarte apreciată a fost ideea că „profitul rămâne în comunitate” și că o astfel de afacere poate ajuta și alte familii vulnerabile.

Domeniile de interes pentru întreprinderile sociale

În urma analizei răspunsurilor și a discuțiilor de grup, s-au conturat **cinci domenii principale** în care respondenții și-au exprimat interesul de a activa printr-o întreprindere socială:

1. **Servicii de îngrijire a persoanelor vârstnice și cu dizabilități** – mai ales în orașe unde nu există furnizori privați sau publici activi.
2. **Servicii de catering și alimentație** – gătit la domiciliu, livrare de prânzuri, masă caldă pentru elevi sau persoane vulnerabile.
3. **Servicii de curățenie, întreținere și spălătorii** – activități accesibile persoanelor fără calificări, inclusiv femeilor care au lucrat în gospodării private.
4. **Reciclare, recondiționare, colectare deșeuri** – activitate practică deja desfășurată informal de mulți participanți, dar care poate fi transformată într-o formă economică legală și eficientă.
5. **Turism și servicii conexe (ghizi, cazare, produse locale)** – în special în Sulina, Isaccea și Tulcea, unde turiștii sunt prezenți sezonier, dar lipsesc serviciile dezvoltate.

În plus, au fost menționate idei de întreprinderi sociale care să combine componenta economică cu sprijinul educațional (ex. ateliere de meșteșuguri cu copii din familii defavorizate, croitorii comunitare care donează produse sociale etc.).

Percepții privind nevoile comunității și oportunitățile locale

O concluzie importantă a cercetării este că respondenții au **o percepție clară și realistă asupra problemelor comunității lor**. Aceștia au menționat frecvent: lipsa locurilor de muncă, depopularea, sărăcia, abandonul școlar, izolarea vârstnicilor, absența serviciilor sociale, lipsa activităților pentru tineri și sentimentul general că „nimeni nu mai face nimic în cartier”.

În ciuda acestor percepții negative, s-au conturat și **semnale de optimism**: mulți au spus că „ar face ceva” dacă ar fi sprijiniți, dacă ar exista un spațiu unde să se adune, un mentor care să îi ghideze sau o formă de finanțare accesibilă. Interesul nu vine din dorința de îmbogățire, ci din nevoia de stabilitate și de apartenență. Acolo unde participanții au simțit că vocea lor este ascultată și respectată, disponibilitatea de implicare a crescut semnificativ.

Resursele disponibile la nivel local pentru susținerea antreprenoriatului social

Deși orașele din regiunea ITI Delta Dunării se confruntă cu probleme socio-economice structurale profunde, cercetarea efectuată a evidențiat **o serie de resurse locale disponibile – instituționale, umane și materiale – care pot sprijini procesul de dezvoltare a întreprinderilor sociale**. Aceste resurse nu sunt întotdeauna vizibile, valorificate sau conectate între ele, însă pot constitui baza unei infrastructuri locale pentru promovarea economiei sociale, dacă sunt mobilizate și coordonate strategic.

1. Rețea instituțională activă în domeniul ocupării și asistenței sociale

La nivel județean, funcționează deja o rețea de instituții publice relevante care pot avea un rol important în susținerea antreprenoriatului social:

- **Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă (AJOFM) Tulcea** oferă acces la baze de date privind șomerii, organizează cursuri de formare profesională și poate facilita medierea între viitoarele întreprinderi sociale și persoane din grupuri vulnerabile.
- **Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC)** gestionează registrele cu beneficiari ai serviciilor sociale, poate sprijini identificarea persoanelor vulnerabile și poate deveni partener instituțional pentru SES-uri care furnizează servicii sociale.
- **Primăriile din Tulcea, Babadag, Isaccea, Sulina și Măcin** – prin compartimentele de asistență socială și dezvoltare locală – pot susține inițiativele de economie socială prin punerea la dispoziție a unor spații, prin acordarea de facilități fiscale (unde legislația permite), promovare sau includerea în strategiile locale.

În plus, în municipiul Tulcea există inițiative punctuale ale unor ONG-uri și fundații care oferă servicii pentru grupuri vulnerabile (copii, persoane vârstnice, persoane fără adăpost), iar aceste organizații pot deveni parteneri naturali pentru inițiative de economie socială.

2. Spații și infrastructură publică subutilizată

Una dintre cele mai importante constatări ale cercetării de teren este existența **clădirilor și spațiilor aflate în patrimoniul public, dar care nu sunt utilizate sau sunt folosite parțial**. În toate cele cinci orașe analizate au fost identificate foste școli, internate, ateliere de practică, clădiri ale vechilor CAP-uri, sedii de cooperative sau puncte termice dezafectate care pot fi reabilite și transformate în sedii de întreprinderi sociale, ateliere de lucru sau centre comunitare de economie socială.

De asemenea, unele administrații locale s-au declarat deschise să sprijine astfel de inițiative, mai ales în contextul în care nu dispun de resurse proprii pentru punerea în valoare a acestor spații. Această resursă

este esențială pentru înființarea de SES-uri în domenii care necesită infrastructură fixă: servicii de îngrijire, ateliere de reparații, unități de catering, croitorii, centre comunitare de reciclare.

3. Capital uman disponibil și deschis colaborării

Chiar dacă nivelul de educație general este relativ scăzut, în comunități există **persoane cu experiență practică, abilități utile și motivație**, care pot fi cooptate în inițiative de întreprinderi sociale. Femei care au lucrat în bucătărie sau curățenie, tineri care au fost în străinătate și cunosc standardele din turism sau construcții, meșteșugari, persoane care practică activități agricole sau de colectare – toate acestea pot constitui nucleul unei forțe de muncă locale care poate fi activată prin formare, mentorat și sprijin logistic.

De asemenea, în rândul personalului din instituțiile locale (asistenți sociali, consilieri, lucrători de tineret), există **exemple de bună practică și dorința de a se implica în proiecte comunitare** care aduc valoare socială.

4. Interes crescut al organizațiilor non-profit și experiență anterioară în proiecte sociale

Organizațiile neguvernamentale locale și județene (inclusiv Sastipen, în calitate de aplicant) au acumulat **experiență în gestionarea de proiecte europene și în lucrul cu grupuri vulnerabile**, ceea ce constituie o resursă esențială pentru lansarea de SES-uri. Aceste ONG-uri dispun adesea de metodologii, rețele de parteneri, personal calificat, dar nu au avut până acum resursele pentru a lansa o componentă economică sustenabilă.

Colaborarea între ONG-uri, autorități locale și potențiali antreprenori sociali poate da naștere unor parteneriate funcționale care să sprijine formarea, incubarea, promovarea și monitorizarea SES-urilor pe termen mediu și lung.

5. Oportunități de finanțare și deschidere la sprijin guvernamental și european

În perioada actuală de programare 2021–2027, fondurile europene dedicate economiei sociale sunt disponibile prin multiple apeluri (PEO, POIDS, alte mecanisme naționale și regionale). Teritoriul ITI Delta Dunării are **acces prioritar la fonduri europene cu alocări dedicate**, iar parteneriatele locale pot valorifica această oportunitate.

În plus, există disponibilitate din partea unor instituții publice și a consiliului județean de a include economia socială în strategiile teritoriale, ceea ce poate contribui la integrarea SES-urilor în planurile locale de dezvoltare economică, socială și urbană.

Informațiile menționate mai sus relevă un **potențial semnificativ pentru dezvoltarea de întreprinderi sociale în orașele din ITI Delta Dunării**, dacă sunt create condițiile minime pentru sprijin: formare adaptată, mentorat, finanțare, infrastructură și acompaniere în timp. Populația locală, deși marcată de lipsuri și experiențe de excluziune, are resurse reale – de abilități, motivație și solidaritate – care pot fi activate printr-o intervenție strategică și incluzivă.

Deși ITI Delta Dunării este percepută ca o regiune cu vulnerabilități majore, analiza detaliată arată că **există resurse reale și concrete care pot susține dezvoltarea antreprenoriatului social**: infrastructură fizică subutilizată, personal instituțional implicat, rețele de ONG-uri active, forță de muncă latentă și deschidere pentru colaborare. Valorificarea acestor resurse, printr-o strategie coerentă de dezvoltare a întreprinderilor sociale, poate contribui esențial la reducerea excluziunii sociale și la regenerarea economică a orașelor din regiunea ITI DD.

CAPITOLUL 4 - CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea derulată în cadrul acestui raport confirmă, fără echivoc, existența unor probleme structurale profunde în comunitățile urbane din ITI Delta Dunării: depopulare accelerată, sărăcie intergenerațională, șomaj persistent, nivel redus de instruire, economie informală dominantă și o ofertă de servicii sociale aproape inexistentă în orașele mici. În același timp, analiza evidențiază resurse importante care, dacă sunt corect valorificate, pot susține dezvoltarea de soluții locale sustenabile, cu impact economic și social semnificativ.

Populația interviuată, provenind din Tulcea, Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina, a demonstrat o deschidere autentică față de ideea antreprenoriatului social, chiar dacă majoritatea nu cunoșteau acest concept înainte de cercetare. Interesul pentru formare, dorința de a crea un venit stabil, nevoia de apartenență la o comunitate economic activă și dorința de a ajuta alte persoane vulnerabile sunt constante în răspunsurile analizate. Aceste atitudini indică un teren fertil pentru implementarea unei intervenții centrate pe economie socială, mai ales în contextul unui sprijin structurat și adaptat.

Totodată, cercetarea relevă și bariere semnificative în calea inițierii de întreprinderi sociale, dintre care cele mai importante sunt: lipsa capitalului de start, necunoașterea procedurilor legale, teama de eșec, lipsa de spații și echipamente, dificultatea de a naviga sistemul birocratic și discriminarea etnică. Aceste obstacole justifică necesitatea unui sprijin complet – nu doar financiar, ci și educațional, logistic, juridic și comunitar.

Argumente pentru necesitatea intervenției

Într-un teritoriu precum ITI Delta Dunării, unde piața muncii este aproape inexistentă în localitățile mici, iar economia informală este principalul mecanism de supraviețuire pentru mii de persoane, întreprinderea socială devine un răspuns practic și strategic. Ea poate integra persoane excluse, poate genera servicii de care comunitatea are nevoie și poate contribui la dezvoltarea economică locală într-o formă etică și solidară.

Astfel, apelul de finanțare vizat creează o fereastră de oportunitate rară: asigură sprijin nerambursabil pentru înființarea de SES-uri, oferă cadru pentru selecția grupurilor vulnerabile și permite o abordare participativă, adaptată comunității. În lipsa acestui tip de intervenție, comunitățile urbane din regiune riscă să rămână în continuare captive într-un cerc vicios al sărăciei și depopulării.

O propunere de proiect în acest domeniu are capacitatea de a interveni în trei dimensiuni esențiale simultan: socială – prin integrarea grupurilor excluse în muncă și viață comunitară; economică – prin crearea de microstructuri economice reziliente; instituțională – prin consolidarea colaborării între actori locali publici și neguvernamentali.

Descrierea grupului țintă vizat

Având în vedere apelul de finanțare, propunerea echipei de cercetare este ca aplicatul să ia în calcul un grup țintă format din 80 de persoane din mediul urban, cu reședința în orașele Tulcea, Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina. Din această populație, cel puțin 50% vor fi persoane de etnie romă, ceea ce reflectă realitatea socio-demografică a teritoriului și angajamentul proiectului față de incluziunea celor mai dezavantajați.

Toți membrii grupului țintă se încadrează în categoriile eligibile pentru apelul de finanțare: **persoane care doresc să înființeze întreprinderi sociale în mediul urban**, aflate în situații de vulnerabilitate pe piața muncii.

Asa cum am menționat mai sus, cel puțin 50% dintre beneficiari (40 de persoane) vor fi persoane de etnie romă, reflectând nu doar o cerință de echitate, ci și realitatea demografică a orașelor vizate, în special Babadag și Isaccea, unde comunitățile rome sunt semnificative numeric și profund afectate de excluziune economică.

Estimare numerică pe categorii eligibile:

Categorie	Estimare nr. persoane	Observații
Persoane de etnie romă	40	Reprezintă minim 50% din GT; preponderent din Babadag, Măcin, Isaccea, Tulcea
Persoane aflate în căutarea unui loc de muncă (NEET >30 ani, reîntoarse din străinătate, fără experiență stabilă)	15	Mulți provin din familii fără acces la formare sau locuri de muncă
Femei în risc (mame singure, femei fără venituri, victime ale violenței)	10	Prezente în toate localitățile, în special Tulcea și Babadag
Șomeri (inclusiv de lungă durată)	10	Cu vârstă între 35–55 de ani, fără calificări formale
Persoane inactive (fără venit, fără stagii de cotizare, în gospodării dependente de ajutor social)	5	Locuiesc adesea în zone marginalizate, fără acces la oportunități

Problemele și barierele cu care se confruntă grupul țintă

Toate aceste categorii împărtășesc un set comun de probleme, care le limitează accesul la piața muncii și le blochează inițiativa antreprenorială:

1. **Lipsa locurilor de muncă locale** – mai ales în orașele mici (Isaccea, Sulina, Măcin), unde angajatorii sunt puțini, iar cererea redusă de muncă este orientată spre forță de muncă ieftină și slab calificată.
2. **Nivel scăzut de educație și lipsa calificărilor formale** – majoritatea beneficiarilor nu au finalizat învățământul liceal sau nu dețin certificări recunoscute pe piața muncii. Multe femei nu au lucrat niciodată cu contract legal.
3. **Excludere socială și discriminare** – mai ales în rândul romilor și al femeilor din medii defavorizate, care se confruntă cu prejudecăți în recrutare, interacțiunea cu instituțiile și accesul la servicii publice.

4. **Lipsa capitalului de start și a informațiilor despre antreprenoriat** – chiar și atunci când există idei bune sau experiență informală, barierele administrative și lipsa de sprijin logistic fac imposibilă înființarea unei întreprinderi.
5. **Inactivitate cronică și lipsă de încredere în sine** – cauzate de eșecuri anterioare, dependență de ajutoare sociale și absența unor modele pozitive în comunitate.

Cum va influența proiectul viața acestor persoane

Propunerea de proiect nu trebuie să ofere doar finanțare, ci și **un parcurs integrat de formare, sprijin, împuternicire personală și dezvoltare comunitară**. Pentru fiecare beneficiar, proiectul va putea produce efecte pozitive la cel puțin trei niveluri:

1. Personal

- Dobândirea de competențe antreprenoriale, economice și sociale prin formare și mentorat;
- Creșterea încrederii în sine și a sentimentului de utilitate;
- Reintegrarea în circuitul economic și social.

2. Profesional

- Crearea propriului loc de muncă sau implicarea într-o întreprindere socială nou-înființată;
- Dobândirea unui statut legal, fiscal, cu acces la servicii de protecție socială (asigurări, pensie, sănătate);
- Posibilitatea de a angaja, la rândul lor, alte persoane vulnerabile.

3. Comunitar

- Furnizarea de servicii sau produse de care comunitatea locală are nevoie urgentă (catering, curățenie, îngrijire persoane);
- Întărirea coeziunii sociale și apariția unor modele pozitive în cartierele marginalizate;
- Dezvoltarea unei culturi a muncii legale, a colaborării și a responsabilității comune.

Grupul țintă al proiectului reprezintă o categorie adesea ignorată sau considerată „pierdută” din perspectiva ocupării formale. Însă rezultatele cercetării arată că, dacă primesc sprijin adaptat, mentorat și încredere, aceste persoane **pot deveni antreprenori sociali autentici, furnizori de servicii locale și agenți ai schimbării în comunitățile lor**. Proiectul propus nu vizează doar ocupare, ci o transformare profundă – de la marginalizare la participare, de la izolare la contribuție, de la vulnerabilitate la demnitate.

Domenii prioritare pentru întreprinderile sociale

Pe baza interesului exprimat de respondenți și a nevoilor identificate în comunitate, domeniile prioritare pentru SES-urile ce vor fi înființate sunt:

1. Servicii sociale comunitare – îngrijire la domiciliu, sprijin pentru vârstnici, persoane cu dizabilități, persoane singure;
2. Turism local și ecoturism – ghidaj, cazare familială, produse tradiționale, catering pentru grupuri turistice;
3. Catering comunitar și alimentație sănătoasă – masă caldă pentru copii, servicii de livrare la domiciliu pentru persoane vulnerabile;
4. Curățenie și servicii gospodărești – spălătorii, întreținere spații, activități de igienizare;

5. Reciclare, recondiționare, economie circulară – ateliere de reparații, colectare deșeuri, reutilizare materiale;
6. Meșteșuguri și producție artizanală – croitorie, artizanat local, producție de obiecte utilitare sau decorative.

Aceste domenii nu doar că răspund unui potențial economic local, dar au și un impact social imediat și creează premise pentru sustenabilitate economică și colaborare intercomunitară.

Recomandări privind activitățile și metodologia proiectului

Pe baza cercetării și a orientărilor din Ghidul solicitantului, recomandăm următoarea structurare a intervenției:

1. Informare, selecție și mobilizare comunitară
– activități directe în orașele țintă; implicarea autorităților locale, a liderilor informali și a ONG-urilor locale pentru a legitima procesul și a atinge categoriile greu accesibile.
2. Formare antreprenorială adaptată
– cursuri desfășurate local, cu module accesibile (juridic, fiscal, marketing, leadership), combinate cu mentorat practic și vizite la SES-uri existente.
3. Selecția și finanțarea a 10 întreprinderi sociale
– printr-un proces competitiv, echitabil și transparent; prioritizare a ideilor care angajează persoane din comunitățile marginalizate și răspund unei nevoi locale concrete.
4. Sprijin pentru funcționarea SES-urilor
– mentorat, promovare, intermediere cu autorități și clienți, sprijin în licențiere, asistență juridico-fiscală, monitorizare a performanței.
5. Crearea unei rețele locale de economie socială
– promovare publică, evenimente comunitare, platforme de învățare între egali și consolidarea unei culturi a economiei sociale în teritoriu.

Metodologia trebuie să fie una participativă, centrată pe beneficiar, adaptată local, iar principiul de bază va fi sprijinul gradual și continuu, astfel încât SES-urile să devină funcționale și sustenabile chiar și după încheierea proiectului.

Concluzie generală

În condițiile unei crize multiple (economică, demografică, instituțională), economia socială reprezintă o soluție coerentă, realistă și adaptabilă pentru regenerarea comunităților urbane din ITI Delta Dunării. Proiectul propus trebuie să răspundă nu doar unei nevoi urgente, ci și unei aspirații comunitare – aceea de a construi locuri de muncă și structuri economice care nu exclud, ci includ, care nu exploatează, ci sprijină, care nu fragmentează, ci reconstruiesc solidaritatea socială.

Bibliografie și surse de referință

1. Institutul Național de Statistică (INS) – *Recensământul Populației și Locuințelor 2021*, date județene și locale disponibile pe: <https://www.recensamantromania.ro>
2. ANOFM & AJOFM Tulcea – *Date statistice privind ocuparea forței de muncă, șomajul și cursurile de formare profesională*; Buletine lunare, 2023–2024.
3. Legea nr. 219/2015 privind economia socială, actualizată, cu normele metodologice de aplicare.
4. Legea asistenței sociale nr. 292/2011, care definește categoriile vulnerabile și principiile intervenției sociale în România.
5. Strategia națională privind economia socială 2022–2027, aprobată prin HG nr. 138/2022 – document-cadru privind dezvoltarea întreprinderilor sociale.
6. Strategia națională pentru incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome 2022–2027 – aprobată prin HG nr. 560/2022.
7. Regulamentul (UE) 2021/1057 privind Fondul Social European Plus (FSE+), care include măsuri dedicate economiei sociale.
8. Comisia Europeană (2021). Social Economy Action Plan. Bruxelles. Disponibil online: <https://ec.europa.eu/social/economy>
9. European Commission (2023). Social enterprises and their ecosystems in Europe. Comparative synthesis report.
10. Banca Mondială (2022). România: Incluziunea economică a persoanelor vulnerabile. București: World Bank Romania Office.
11. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC) & RISE Romania – *Studiu privind economia socială în România*, edițiile 2016 și 2020.
12. Raportul Alternativ privind Incluziunea Romilor în România 2023, coordonat de Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate – SASTIPEN.
13. Ghidul solicitantului pentru apelul „Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale în mediul urban – ITI Delta Dunării” – publicat de MIPE, ediția mai 2025.
14. Platforma OPEN-AID.RO – Date privind proiecte europene finanțate în domeniul economiei sociale.
15. OCDE (2020). Social Enterprises and their Ecosystems: The Role of Social Enterprises in Labour Market Integration.

Legislație națională analizată

► Cadru general privind economia socială

1. Legea nr. 219/2015 privind economia socială
– actul normativ de bază care definește întreprinderile sociale, întreprinderile sociale de inserție și principiile funcționării acestora (solidaritate, reinvestirea profitului, caracter democratic etc.).
2. HG nr. 585/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 219/2015
– stabilește procedurile de atestare a întreprinderilor sociale și de acordare a mărcii de întreprindere socială de inserție.
3. OUG nr. 99/2023 privind sprijinirea dezvoltării întreprinderilor sociale de inserție și finanțarea acestora
– introduce facilități fiscale și granturi pentru SES-uri, actualizează cadrul operațional.

► Cadru juridic privind incluziunea și serviciile sociale

4. Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale
 - definește categoriile de persoane vulnerabile și tipurile de servicii sociale; stabilește obligațiile autorităților publice locale și centrale.
5. Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap
 - reglementează integrarea profesională a persoanelor cu dizabilități, inclusiv prin unități protejate și întreprinderi sociale.
6. Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă
 - reglementează drepturile șomerilor, cursurile de formare prin AJOFM și măsurile de stimulare a angajării.
7. Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați
 - include măsuri active de sprijin pentru femeile din medii dezavantajate, inclusiv în antreprenoriat.
8. Legea nr. 248/2015 privind stimularea participării în învățământul preșcolar a copiilor din familii defavorizate (tichete sociale pentru grădiniță)
 - contribuie indirect la facilitarea accesului părinților vulnerabili (în special mame) pe piața muncii.

► Cadru pentru incluziunea romilor și dezvoltare teritorială

9. HG nr. 560/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale pentru incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome 2022–2027
 - prevede măsuri de sprijin pentru ocupare, educație, locuire și antreprenoriat social în comunitățile cu romi.
10. Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ
 - oferă baza legală pentru implicarea autorităților locale în dezvoltarea socio-economică urbană.

Legislație europeană relevantă

1. Regulamentul (UE) 2021/1057 privind Fondul Social European Plus (FSE+)
 - susține integrarea pe piața muncii a persoanelor defavorizate, dezvoltarea întreprinderilor sociale și antreprenoriatul incluziv.
2. Pachetul UE privind economia socială (2021)
 - stabilește prioritățile europene pentru dezvoltarea ecosistemului economiei sociale, inclusiv accesul la finanțare și recunoașterea legală a SES-urilor.
3. Directiva 2000/43/CE privind egalitatea de tratament fără deosebire de rasă sau origine etnică
 - fundamentul pentru combaterea discriminării etnice în accesul la muncă, educație și servicii.

Strategii naționale relevante

1. Strategia națională privind economia socială 2022–2027

HG nr. 138/2022

- Viziunea: dezvoltarea unui ecosistem funcțional al economiei sociale în România, cu impact economic și social pentru persoanele vulnerabile.
- Obiective relevante:
 - Încurajarea înființării de întreprinderi sociale în zone cu nivel scăzut de dezvoltare;

- creșterea accesului persoanelor din grupuri vulnerabile la activități economice și antreprenoriale;
- consolidarea capacității actorilor locali și a rețelelor de sprijin pentru SES-uri.
- Proiectul propus este în deplină concordanță cu această strategie, prin focusul pe formare, susținerea grupurilor vulnerabile și înființarea de SES-uri cu impact comunitar.

2. Strategia națională pentru incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome 2022–2027 HG nr. 560/2022

- Obiective relevante:
 - promovarea participării active a romilor pe piața muncii;
 - susținerea antreprenoriatului rom în mediul urban;
 - reducerea discriminării și a barierelor de acces la finanțare.
- Proiectul contribuie direct la atingerea acestor obiective prin includerea explicită a 40 de persoane de etnie romă în grupul țintă și prioritizarea domeniilor în care romii dețin experiență informală (catering, reciclare, meșteșuguri).

3. Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2022–2027

- Propune dezvoltarea serviciilor integrate și a modelelor de economie socială în zonele urbane și rurale marginalizate.
- Proiectul contribuie la reducerea excluziunii multiple prin sprijinirea incluziunii economice, educaționale și comunitare.

4. Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) – Componenta 13: Reforme sociale

- Include dezvoltarea economiei sociale și a infrastructurii sociale ca măsuri de reformă sustenabilă.
- Sprijinul acordat SES-urilor este considerat o investiție strategică în reziliența comunităților vulnerabile.

Strategii europene

5. Planul de Acțiune pentru Economia Socială al Comisiei Europene (2021)

- Promovează recunoașterea formală a întreprinderilor sociale și extinderea acestora în regiunile mai puțin dezvoltate.
- Încurajează investițiile sociale și achizițiile publice sociale.
- Proiectul propus valorifică acest cadru prin crearea de SES-uri în orașe cu marginalizare economică și socială avansată.

Strategii regionale și teritoriale

6. Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (SIDDD-DD)

(Instrumentul Teritorial Integrat – ITI DD)

- Document-cadru pentru programarea și direcționarea fondurilor în regiunea Tulcea (inclusiv în orașele Tulcea, Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina).
- Obiective strategice relevante:
 - dezvoltarea capitalului uman;

- sprijin pentru antreprenariat în comunitățile defavorizate;
- promovarea incluziunii sociale în orașele mici.
- Proiectul propus se aliniază perfect acestor obiective, fiind conceput special pentru teritoriul ITI DD, cu beneficiari locali și impact economic în comunități cu depopulare accentuată.

7. Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Sud-Est 2021–2027 (ADR SE)

- Include economia socială și antreprenoriatul ca priorități transversale pentru coeziune socială și teritorială.
- Proiectele de tip SES sunt considerate mijloace de regenerare urbană și de creștere a rezilienței sociale.

8. Strategii de dezvoltare locală urbană (SDL) – pentru Tulcea, Babadag, Isaccea, Sulina, Măcin

- Multe dintre aceste SDL-uri conțin măsuri privind ocuparea, economia socială, incluziunea tinerilor NEET și susținerea IMM-urilor sociale.
- Proiectul poate contribui la implementarea acestor strategii locale și poate crea premise pentru dezvoltarea unui ecosistem local de economie socială.

Anexe – modele instrumente de colectare date

Ghid de interviu informal cu angajatori locali

Scop: identificarea percepțiilor și practicilor legate de angajarea persoanelor din grupuri vulnerabile, nevoile reale ale pieței muncii locale, barierele întâmpinate și potențialul de colaborare cu întreprinderi sociale.

1. Informații introductive

- Ne puteți spune câteva lucruri despre compania dvs.? (domeniu, număr de angajați, vechime)
- Care sunt principalele tipuri de muncă/servicii pe care le desfășurați?

2. Situația actuală a forței de muncă

- Care sunt cele mai mari provocări în atragerea și păstrarea angajaților în localitatea dvs.?
- Există meserii pentru care găsiți cu dificultate personal local?
- Ați angajat persoane din categorii vulnerabile (romi, NEET, femei în risc, persoane fără calificări)? De ce da/nu?

3. Colaborarea cu persoane din grupuri vulnerabile

- Care sunt obstacolele percepute în angajarea acestor persoane? (nivel de educație, abilități, atitudine, lipsa documentelor etc.)
- Ce sprijin v-ar încuraja să angajați astfel de persoane? (subvenții, formare, sprijin social, intermediere)

4. Interes pentru colaborarea cu întreprinderi sociale

- Cunoașteți sau ați colaborat cu vreo întreprindere socială? Dacă da, în ce context?
- Ați fi interesat să externalizați servicii către o întreprindere socială locală? (ex. curățenie, catering, reciclare)
- Ce tipuri de servicii credeți că lipsesc din orașul dvs. și ar putea fi furnizate de SES?

5. Recomandări

- Ce fel de sprijin considerați necesar la nivel local pentru a susține angajarea persoanelor vulnerabile?
- Ați fi dispus să participați la un proiect de economie socială (ca partener, beneficiar sau susținător)?
- Ce alte recomandări aveți pentru ca un proiect de economie socială să aibă succes și impact real în viața comunităților locale?

**Ghid de interviu informal cu reprezentanți ai autorităților locale și județene și ONG-uri
(primării, DGASPC, AJOFM, Consiliu Județean, ONG-uri, s.a)**

Scop: colectarea de informații privind politicile locale de sprijin pentru categoriile vulnerabile, percepțiile asupra antreprenoriatului social și disponibilitatea pentru susținerea SES-urilor.

1. Context local

- Care sunt principalele provocări sociale și economice cu care se confruntă orașul/comunitatea dvs. în prezent?
- Ce categorii de persoane identificați ca fiind cele mai vulnerabile din punct de vedere al ocupării?

2. Servicii existente și lacune

- Ce servicii economico-sociale sunt oferite în prezent de administrația locală (sau prin ONG-uri)?
- Ce tipuri de servicii considerați că lipsesc sau sunt insuficiente?

3. Politici și măsuri active

- Aveți implementate măsuri pentru sprijinirea angajării categoriilor vulnerabile? (cursuri, subvenții, parteneriate)
- Cum colaborați cu AJOFM/DGASPC/ONG-uri în sprijinirea ocupării?

4. Percepția asupra întreprinderilor sociale

- Cunoașteți conceptul de întreprindere socială? A existat vreo inițiativă în comunitatea dvs.?
- Considerați că SES-urile ar putea completa oferta de servicii publice?
- Ce rol ar putea juca autoritatea locală în susținerea acestora? (spații, parteneriate, promovare, achiziții publice)

5. Interes pentru implicare

- Ați fi deschiși să susțineți un proiect care vizează înființarea de SES-uri în orașul dvs.?
- Ce tip de sprijin considerați realist din partea administrației locale (spațiu, logistică, sprijin în comunicare, cooptare de beneficiari)?
- Ce alte recomandări aveți pentru ca un proiect de economie socială să aibă succes și impact real în viața comunităților locale?

CHESTIONAR

Scop: Evaluarea interesului și nevoilor privind înființarea de întreprinderi sociale în orașele din ITI Delta Dunării

Confidențialitate: Toate răspunsurile sunt anonime și vor fi folosite exclusiv în scopul cercetării.

Durată estimată: 15–20 minute

I. Date generale respondent (demografice și de status)

1. Sexul: ☐ Femeie ☐ Bărbat ☐ Altul / prefer să nu spun
2. Vârsta: ☐ 18–24 ☐ 25–34 ☐ 35–44 ☐ 45–54 ☐ peste 55
3. Localitatea de reședință: ☐ Tulcea ☐ Babadag ☐ Isaccea ☐ Măcin ☐ Sulina
4. Situația actuală pe piața muncii: ☐ Nu am un loc de muncă, dar caut activ ☐ Nu caut ☐ Muncesc ocazional ☐ Muncesc cu contract ☐ Alte situații:
5. Etnie (opțional): ☐ Rom/ă ☐ Neapartenător/are ☐ Prefer să nu spun

II. Interes pentru activități economice și antreprenoriat

6. Ați mai avut o activitate economică proprie? ☐ Da ☐ Nu Dacă da, ce tip? _____
7. Ați fi interesat(ă) să începeți o activitate economică într-o întreprindere socială?
☐ Da ☐ Poate ☐ Nu ☐ Nu știu ce înseamnă
8. Domenii preferate (bifați maximum 3): ☐ Catering/Restaurant ☐ Curățenie ☐ Îngrijire persoane
☐ Croitorie ☐ Reciclare ☐ Turism ☐ Agricultură ☐ Comerț ☐ Altul: _____
9. Aveți competențe/experiență în aceste domenii? ☐ Da ☐ Nu ☐ Parțial

III. Bariere și sprijin necesar

10. Obstacole întâlnite (alegeți mai multe):
☐ Lipsă bani ☐ Necunoaștere ☐ Frică ☐ Fără acte ☐ Fără spațiu ☐ Probleme sănătate ☐ Grijă copii ☐ Discriminare ☐ Alte: _____
11. Ce sprijin v-ar ajuta cel mai mult? ☐ Cursuri gratuite ☐ Granturi ☐ Spațiu/dotări ☐ Mentor ☐ Ajutor legal ☐ Sprijin primărie/ONG ☐ Colaborare locală

IV. Participare și colaborare

12. Ați participa la un curs gratuit în domeniul antreprenoriatului? ☐ Da ☐ Nu ☐ Poate

Dacă da, în ce condiții? _____

13. Doriți să vă implicați într-un proiect SES? ☐ Da ☐ Nu ☐ Nesigur(ă)

14. Cunoașteți persoane din comunitate care ar colabora cu dvs.? ☐ Da ☐ Nu ☐ Nu știu

V. Alte opinii

15. Ce lipsește cel mai mult în orașul dvs.? (max 2): ☐ Locuri de muncă ☐ Servicii îngrijire ☐ Activități tineri ☐ Programe vulnerabili ☐ Spații publice ☐ Sprijin autorități ☐ Altceva: _____

16. Alte idei/propuneri: _____

VI. Nivelul de educație

17. Care este nivelul dvs educațional: ☐ Fără școală ☐ Primar ☐ Gimnazial ☐ Liceu/profesional ☐ Postliceal ☐ Studii superioare ☐ Altul: _____

18. Ați urmat cursuri de calificare? ☐ Da ☐ Nu | Dacă da, domeniu: _____

19. Considerați util nivelul actual de educație pentru activitate economică?

☐ Da ☐ Parțial ☐ Nu ☐ Nu știu

20. Domeniu în care ați dori să urmați un curs gratuit: _____

VII. Opinia liberă a respondentului

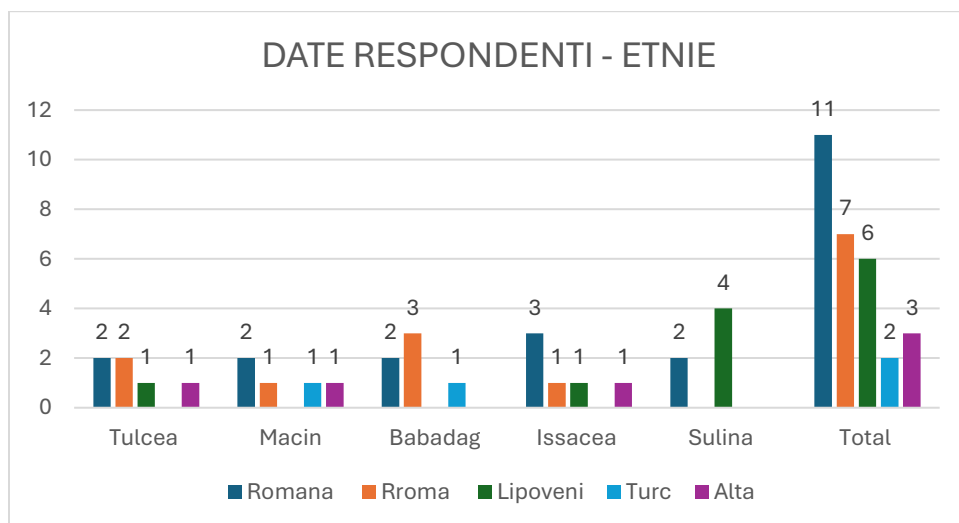
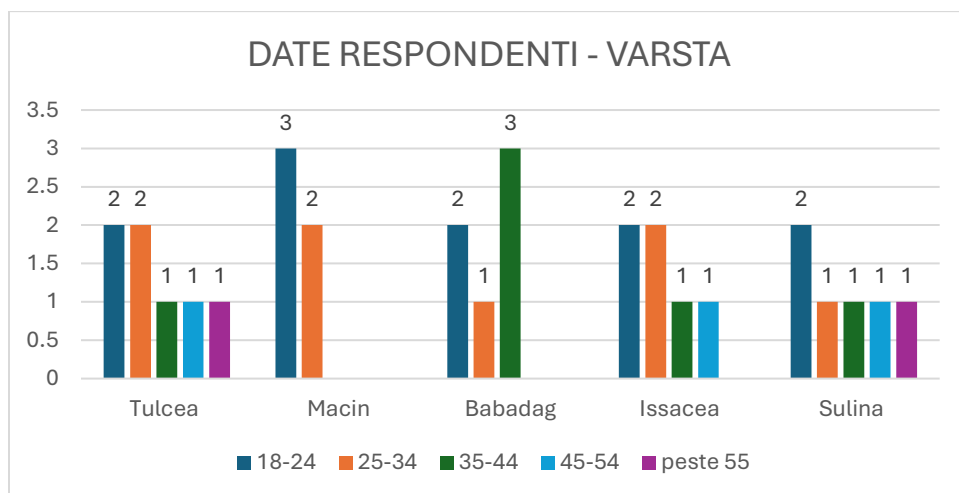
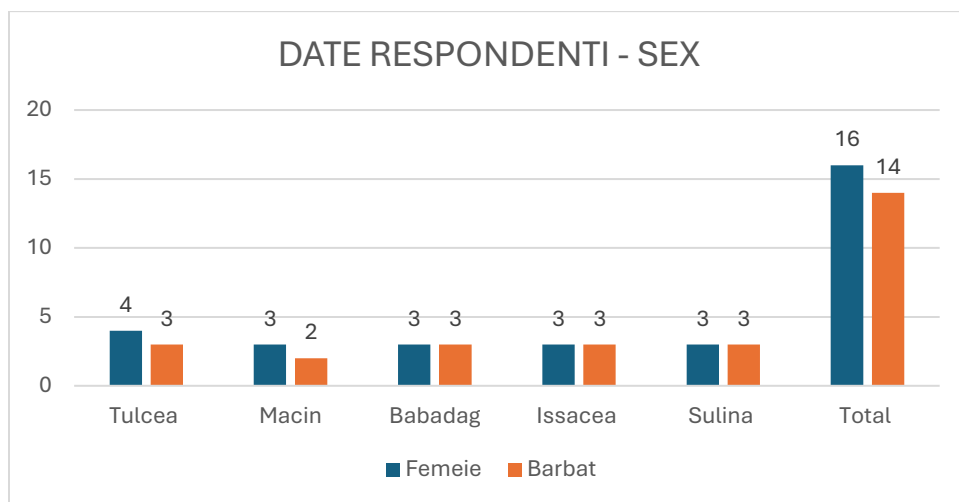
21. Ce sprijin v-ar fi absolut necesar pentru a înființa o activitate de economie socială?

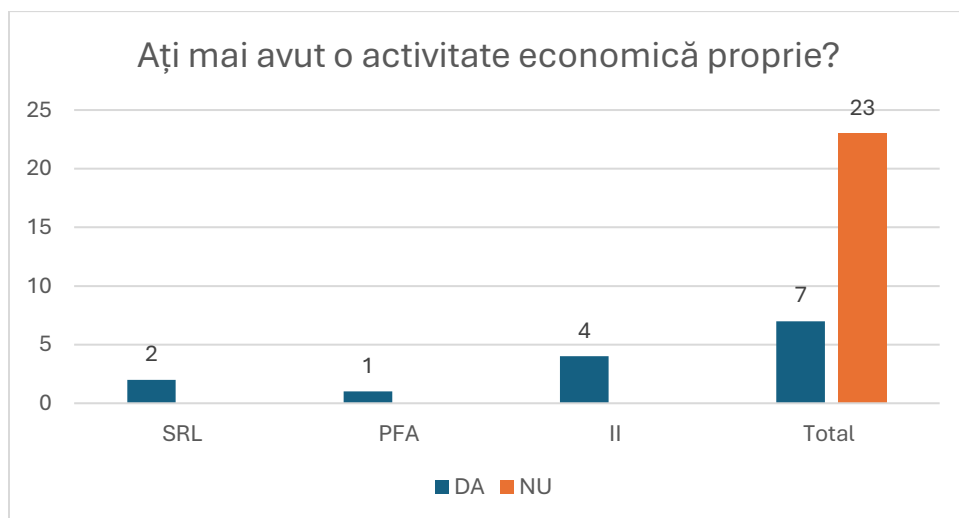
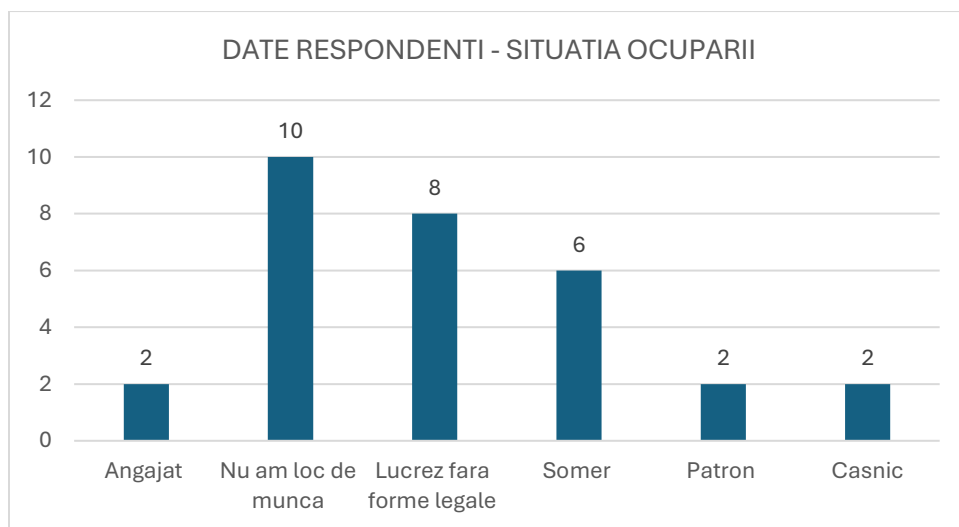
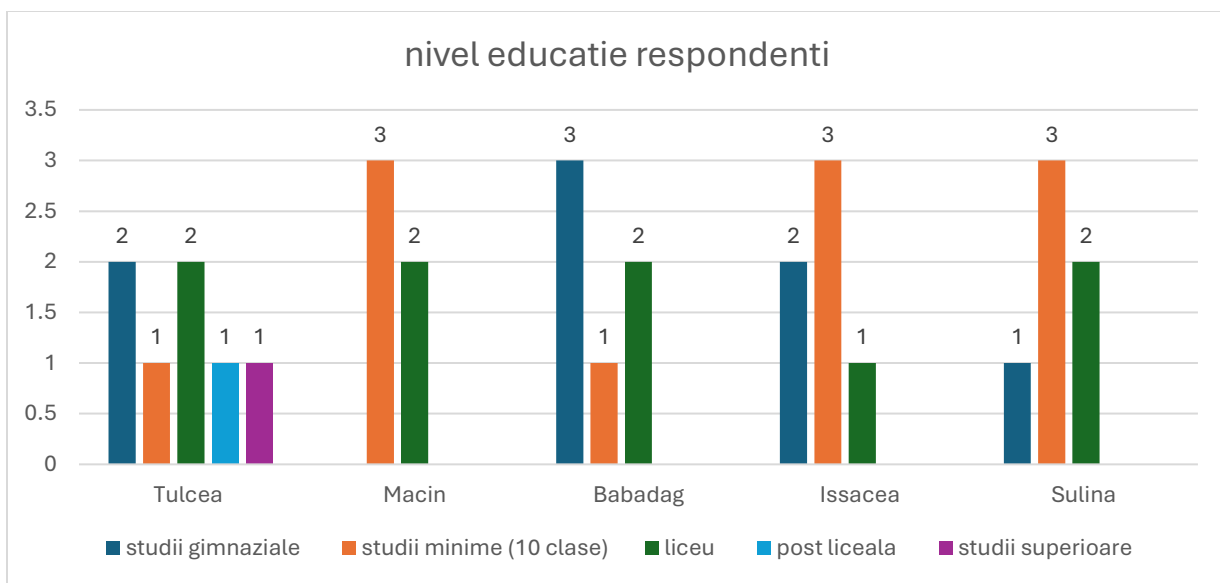
22. Ce temeri aveți privind o activitate economică în grup?

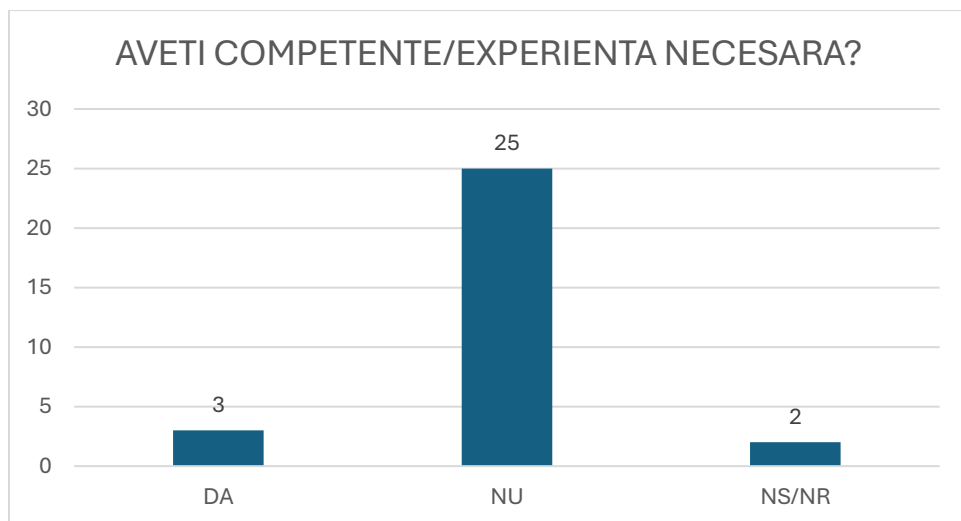
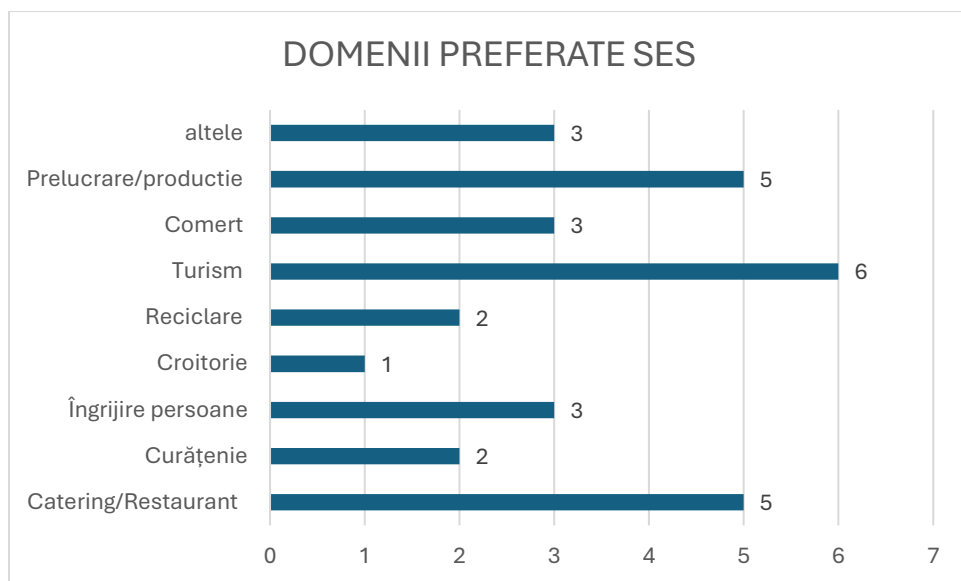
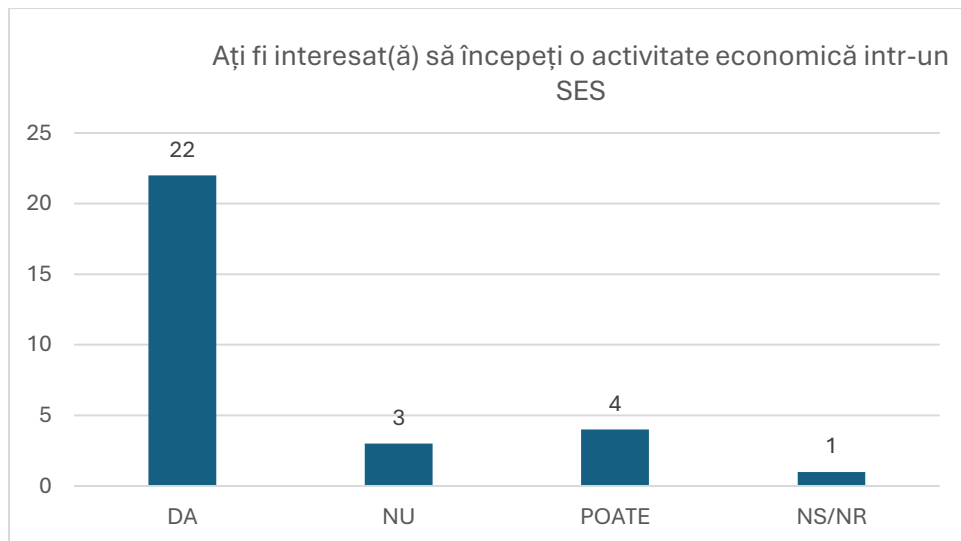
23. Ce mesaj transmiteți celor care doresc să ajute persoane ca dvs.?

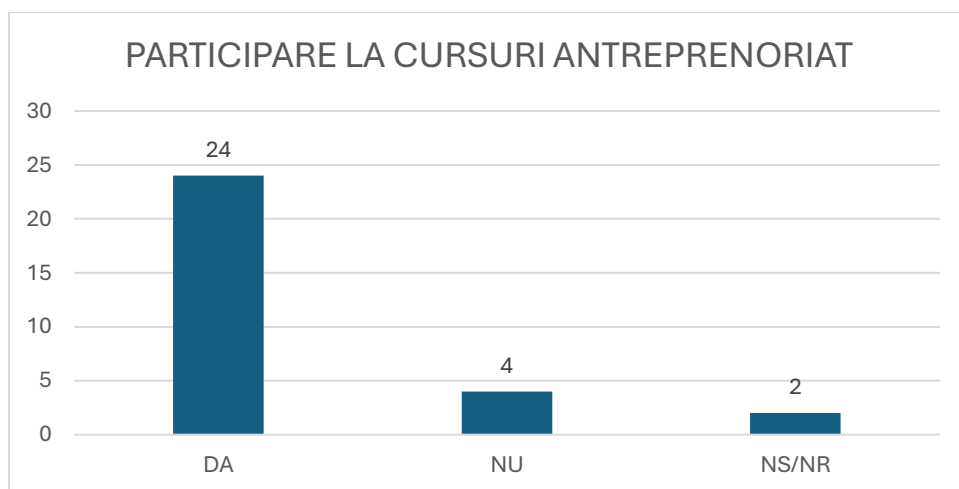
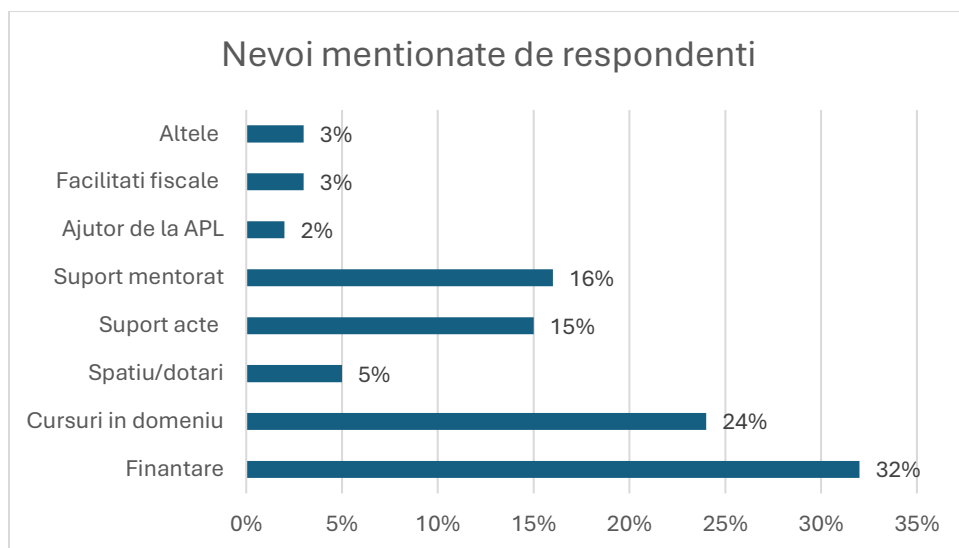
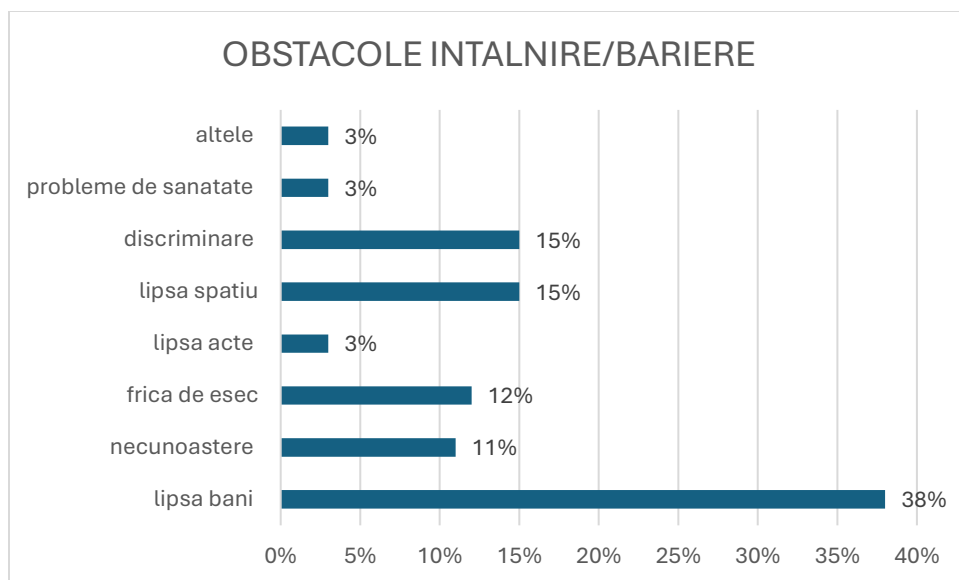
VA MULTUMIM PENTRU PARTICIPARE SI VA ASIGURAM CA VOM PASTRA ANONIMATUL RESPONDETULUI.

CENTRALIZATOR RASPUNSURI CHESTIONARE APLICATE

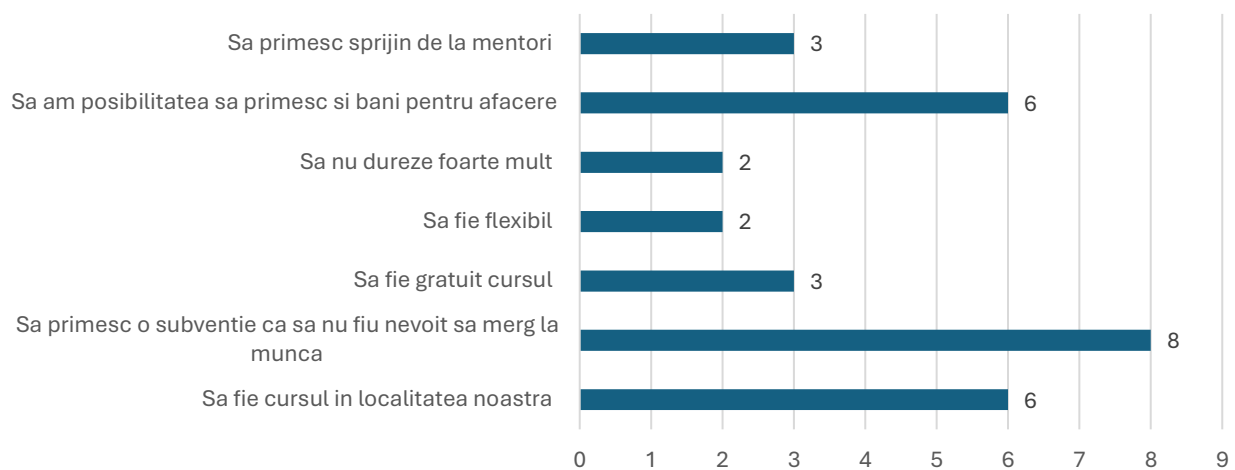

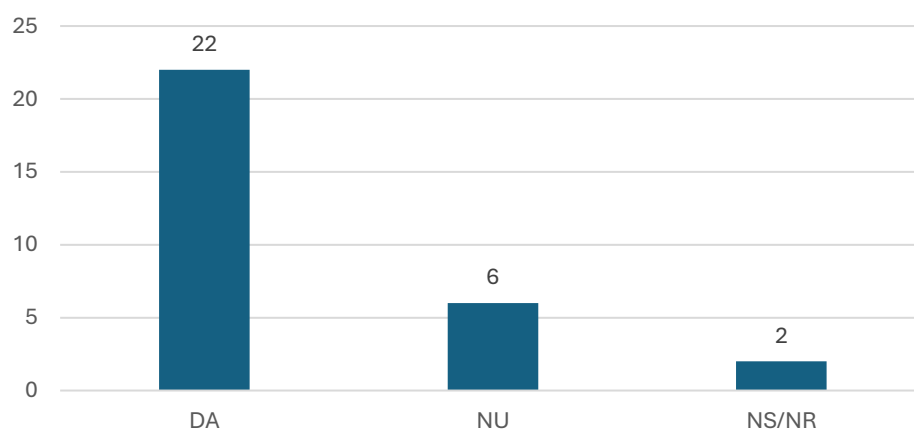

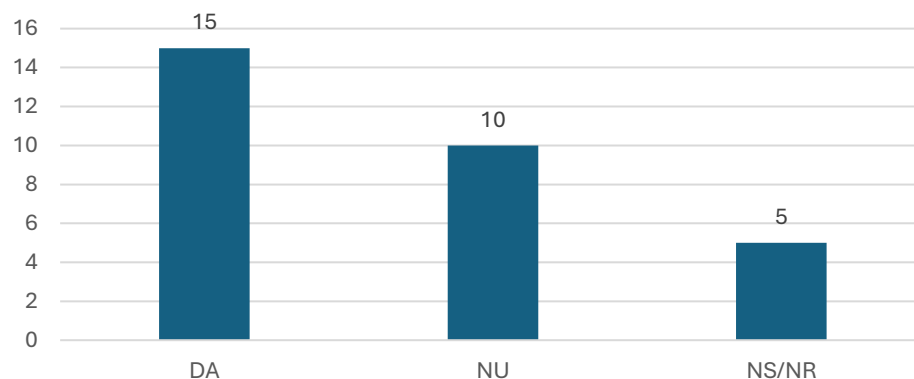
CARE AR FI CONDITIILE DE PARTICIPARE

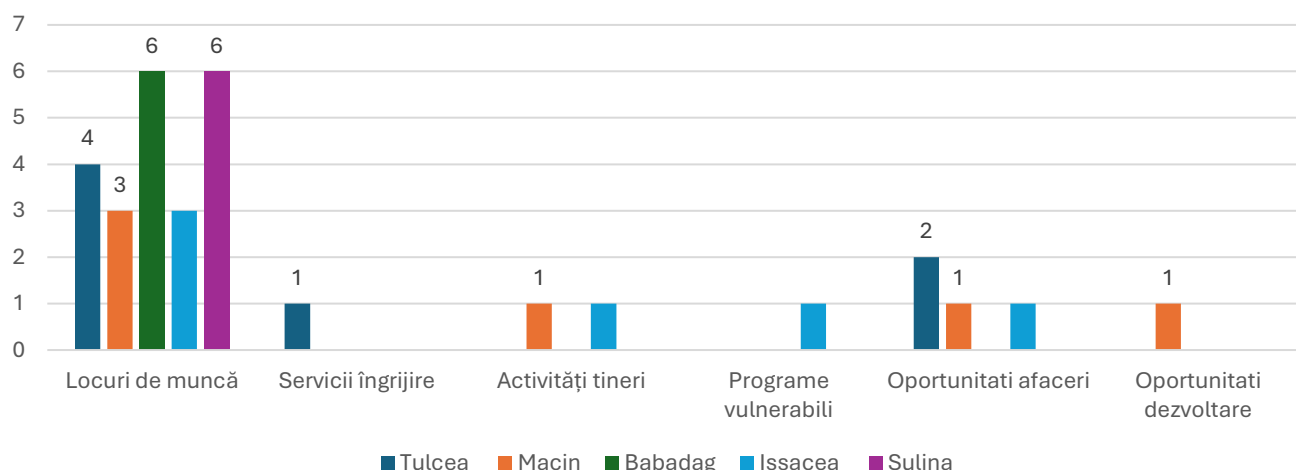
Doriți să vă implicați într-un proiect SES?

Cunoașteți persoane din comunitate care ar colabora cu dvs.?

Ce lipsește cel mai mult în orașul dvs.?

Raspunsuri : Ce sprijin v-ar fi absolut necesar pentru a înființa o activitate de economie socială

“ Sprjin financiar din partea celor care au proiecte din astea cu finantare europeana”

“ sprijin financiar dar mai mare. Cu 10 mii de euro nu poti sa faci o afacere te termen lung. Mai mult te incurci cu banii astia”

“Eu nu știu ce sa zic. Daca ne dau bani, ne dau degeaba ca daca nu avem experienta ii pierdem si atunci nu e bine. Sa ne ajute cu bani dar si cu oameni care sa ne indrume.”

“ Sincer, nu știu. Mai intai trebuie sa stim ce inseamna si ce trebuie sa facem. Asa, toti ne vedem patroni dar fara sa stim ce ne asteapta”.

“ In afara de bani, cred ca ne ajuta sa avem sprijin si de la primarie, cu un spatiu ceva, cu o autorizatie. LA noi la Sulina vin turisti si putem sa facem ceva sa vindem. Dar fara autorizatie, nu e bine.”

Ce temeri aveți privind o activitate economică în grup?

“Cum adica? Sa fiu asociat cu alti oameni? Nu mi-ar fi frica daca știu ca avem un administrator bun si cu experienta. Daca de la inceput stabilim reguli, nu cred ca nu ar merge.”

“ Cel mai tare mi-a fi frica ca oamenii sa nu vina la munca, sa nu isi dea tot interesul sa functioneze. Știți ca in ziua de azi, oamenii sunt mai puturosi asa. De asta mie teama.”

“ Daca as lucra cu oamenii de la mine din comunitate, nu mi-ar fi teama. Știu ca si ei isi doresc sa faca ceva sa iasa din saracie. La Sulina iarna e foarte greu si daca ne organizam, sunt sigura ca o sa fie bine.”

Ce mesaj transmiteți celor care doresc să ajute persoane ca dvs.?

“Cred ca cel mai important este sa aiba rabdare cu noi. Noi suntem oameni simpli, care alegam sa castigam un ban pentru copii nostrii. Deci, sa aiba rabdare zic eu.”

“ Sa ne ajute pana la capat si sa se asigure ca totul se desfasoara cum trebuie. Adica, sa fie langa noi mereu si sa ne indrume cum trebuie.”

“ Nu stiu ce sa zic. Cred ca acesti oameni sunt foarte curajosi pentru ca in ziua de azi este greu sa dezvolti ceva intr-o locatie uitata de lume. LA noi la Babadag e foarte greu cu romii. Sunt analfabeti, nu stiu sa se descurce, nu stiu cum ar putea oamenii astia sa lucreze aici. Eu le spun doar atat, sa fie atenti cu cine se incurca.”

“ Eu le multumesc insa pe pe acum pentru ca au curaj sa se gandeasca sa ne ajute. LA ce vremuri traim noi, e o minune ca cineva strain se poate gandi si la noi. Daca o sa avem asa ceva aici, eu imi asum ca ii voi ajuta cu mare drag pentru ca stiu ca este bine pentru comunitatea noastra, pentru viitorul copiilor nostrii.”